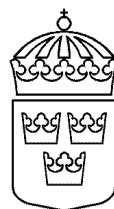

Riksdagens protokoll

1997/98:101

Tisdagen den 5 maj

Kl. 14.00 – 16.11

Protokoll
1997/98:101

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 29 april.

2 § Meddelande om information från regeringen

Tredje vice talmannen meddelade att efter frågestunden *torsdagen den 7 maj omkring kl. 15.00* skulle statsrådet Ulrika Messing lämna information om könsfördelningen i statliga myndighetsstyrelser – centralt och regionalt. Därefter skulle finansminister Erik Åsbrink lämna information om EMU-besluten den 1 och 2 maj 1998.

3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1997/98:265

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:265 av Rune Evensson om årsredovisningslagen.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och arbetsanhopning.

Stockholm den 21 april 1998

Laila Freivalds

Interpellation 1997/98:272

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:272 av Marianne Samuelsson om sanningskommission om SÄPO.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och arbetsanhopning.

Stockholm den 24 april 1998

Laila Freivalds

Interpellation 1997/98:249

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:249 av Birger Schlaug (mp) om MAI-förhandlingarna.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 16 april 1998

Anna Lindh

Interpellation 1997/98:267

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:267 av Lena Klevenås om skolbiblioteken.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 27 april 1998

Ylva Johansson

Interpellation 1997/98:277

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:277 av Ulf Melin om den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 28 april 1998

Ylva Johansson

Interpellationerna 1997/98:260, 263 och 264

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:260 av Gudrun Lindvall om de djurförsöksetiska nämnderna.

Interpellation 1997/98:263 av Gudrun Lindvall om vinterutfodring av örnar.

Interpellation 1997/98:264 av Gudrun Lindvall om kor på bete.

Interpellationerna kommer att besvaras fredagen den 8 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 28 april 1998

Annika Åhnberg

Interpellation 1997/98:273

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:273 av Marietta de Pourbaix-Lundin om burhållning av pälsdjur.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 8 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 28 april 1998

Annika Åhnberg

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:269 av Eva Björne (m) om flygledningens betydelse ur försvarssynpunkt.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 maj 1998.

Skälet till dröjsmålet är att försvarsministern inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och honom.

Stockholm den 29 april 1998

Försvarsdepartementet

Enligt uppdrag

Ingvar Åkesson

Expeditionschef

4 § Svar på interpellation 1997/98:296 om inkomstskillnaderna

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat statsministern vad han avser att göra för att inkomstskillnaderna skall minska, i stället för att som nu öka.

Interpellationen har överlämnats till mig för svar.

Sverige har under 1990-talet utstått den största prövningen i modern tid med negativ tillväxt, sänkta reallöner, kraftigt stigande arbetslöshet och en, till följd därav, nödvändig och genomgripande budgetsanering. Trots detta har inkomstskillnaderna inte ökat påtagligt.

Många hushåll har haft svåra år där de ekonomiska marginalerna har krympt och man har känt ekonomisk otrygghet. Spridningen i arbets- och kapitalinkomster har ökat påtagligt, främst som en följd av den höga arbetslösheten. Detta har dock till betydande del kompenseras av skatte- och transfereringssystemen.

Statistiska centralbyråns undersökningar om fördelningen av hushållens disponibla inkomster visar således inte någon tydligt ökad spridning hittills under 1990-talet. Spridningen mäts med det vanligaste måttet, den s.k. Gini-koefficienten. På grund av skattereformen är det svårt att jämföra med åren före 1991.

Regeringen utformade saneringsprogrammet så att alla medborgare rättvist skulle dela på bördorna. Bedömningen av inkomstfördelningens utveckling, som redovisas i budgetpropositionen 1998, tyder inte heller på någon stark ökning av inkomstskillnaderna under 1996 och 1997. Om detta bekräftas av SCB:s undersökningar anser jag att det är ett ganska gott betyg för den svenska välfärden och saneringspolitiken. Trots kris och sanering har Sverige lyckats bevara en relativt jämn fördelning av den ekonomiska standarden. Det gäller även jämfört med andra länder, vilket visas i årets fördelningspolitiska redogörelse i vårpropositionen.

Regeringen kommer även framöver att sätta en rättvis fördelning i centrum för politiken. Nu när grunden är lagd för en gynnsam ekonomisk utveckling och sunda statsfinanser kan vi äntligen börja satsa på det som betyder mest för medborgarna: arbete, skola, vård och omsorg.

***Fel! Okänt
växelargument.***

Rättvisa nås bara när människor ges lika möjligheter till utbildning och arbete. När sysselsättningen ökar får vi en jämnare fördelning av arbetsinkomsterna och mer pengar över till omfördelning till de grupper som behöver stöd.

Bättre utbildning och en jämnare fördelning av kunskaper och erfarenheter ger alla bättre möjligheter till arbete och bidrar till en jämnare fördelning av lönerna.

En rättvis fördelningspolitik kräver också att barnen, de äldre, de sjuka och de handikappade får tillgång till offentliga tjänster med en god kvalitet. Det är inte bara inkomstskillnader utan också vilken utbildning, vård och omsorg människor får som egentligen bestämmer levnadsstandarden. De nya resurser som tillförs prioriterade områden är därför fördelningspolitiskt motiverade. Det är viktigt att kvaliteten i de offentliga tjänsterna förbättras och att medborgarna inte behöver betala oskäliga avgifter.

Den tillfälliga värnskatten upphör den 1 januari 1999 i enlighet med riksdagsbeslutet 1994. För att säkerställa målet i skattereformen om en rättvis fördelning införs samtidigt ett ytterligare steg i skatteskalen för dem med de högsta inkomsterna. Höjningen av barnbidragen och flerbarnstilläggen är också i linje med skattereformen. Pensionerna höjs genom att de beräknas på 99 % av basbeloppet 1999 och hela basbeloppet år 2000, genom att full prisanknytning återinförs och genom den tidigare höjningen av bostadstilläggen.

Regeringen följer inkomstfördelningens utveckling noga och prövar olika förslag från fördelningspolitisk synpunkt. De sammantagna effekterna av de åtgärder som regeringen har vidtagit beträffande sysselsättning, utbildning, vård, omsorg, skatter och transfereringar har enligt min mening en gynnsam profil som bör medverka till en jämn fördelning av inkomster och levnadsstandard.

Anf. 2 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall be att få tacka finansministern för svaret. Jag tycker att svaret är ungefär i samma glättiga och skönmålande stil som budgetpropositionen, där förslaget om att ta bort värnskatten återfanns.

Mot den här ganska problemfria bilden skulle jag vilja ställa en annan. Jag hämtar också mitt material från Statistiska centralbyrån. Den statistiken visar förändringarna av den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i fast penningvärde 1989–1994.

Om man delar in befolkningen i tiondelar med olika inkomstlägen visar det sig att förändringen i den disponibla inkomsten för den rikaste tiondelen är plus 17 och för den fattigaste tiondelen minus 27. Det visar sig också att det är unga människor som har blivit fattigare och att barnfamiljer är starkt överrepresenterade.

Dessutom skriver man att antalet socialbidragstagare har ökat lavinartat. Det är ett kraftigt uttryck för att komma från Statistiska centralbyrån.

Man visar också att bidragstidernas längd fortsätter att öka.

Det är ungefär 450 000 hushåll i Sverige i dag som är tvingade att gå till socialbyrån, med alla de redovisningsskyldigheter som där finns, för att komplettera pengarna i portmonnän så att de kan räcka till både mat och kläder, till busskort och kanske en tidning.

Det här är ett problem. 450 000 hushåll är ungefär 750 000 personer, människor av kött och blod som har andra drömmar och ambitioner med sina liv. Det är också fråga om ett ökande antal.

Detta betyder sammantaget att de som har fått betala mest i det saneeringsprogram som har pågått är de som har minst och att de som har skonats mest är de som tjänar mest. Jag tycker att det utifrån detta är väldigt provocerande att regeringen lägger fram ett skatteförslag som innebär att höginkomsttagare skall få sänkta skatter och låginkomsttagare skall få höjda skatter. Detta förslag måste rimligen innebära att den orättvisa som jag har lyft fram kommer att förvärras ytterligare.

Jag har två frågor till finansministern. Finns det några problem med den bild ur verkligheten som jag nu målar upp, eller tycker finansministern att den är på något sätt osann eller osaklig? Om finansministern tycker att den är sann och saklig, undrar jag på vilket sätt det förslag om skattesänkningar för högavlönade som regeringen nu lägger fram kommer att lösa de här problemen. Eller är det kanske över huvud taget inte regeringens ambition att undanröja den orättvisa som faktiskt existerar i dag?

Anf. 3 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Gudrun Schyman sade åtminstone tre gånger att regeringen i vårpropositionen har lagt fram ett förslag om att avveckla värnskatten. Det är lika fel varje gång det sägs. Det förhåller sig på följande sätt.

Som en av många åtgärder för att sanera statsfinanserna och ta itu med det gigantiska budgetunderskott som övertogs från den borgerliga regeringen lade den nytilträdde socialdemokratiska regeringen hösten 1994 fram ett förslag om att införa en tillfällig värnskatt att tas ut under fyra år. Riksdagen beslutade alltså redan 1994 att värnskatten skulle tas bort efter utgången av 1998. Det är alltså inte så, som Gudrun Schyman säger, att vi nu lägger fram ett förslag om att ta bort värnskatten. Vi sade från början att det var en tillfällig åtgärd, och jag tycker att vi skall hålla vad vi lovat.

Att värnskatten tas bort i enlighet med beslutet 1994 är också motiveerat med hänsyn till att vi nu har genomfört en framgångsrik budgetsanering. Budgetunderskottet är borta. Det förslag som vi lägger fram i vårpropositionen handlar om att införa en skatt för verkliga höginkomsttagare, och därmed menar jag sådana som har en månadsinkomst som överstiger 32 400 kr. Genom detta nya förslag kan vi räkna in ett par miljarder i ökade inkomster som inte fanns med i våra tidigare beräkningar och som bidrar till att finansiera en del av de insatser vi gör för utsatta grupper. De bidrar till att finansiera den förstärkta insats för vård, skola och omsorg som görs redan i år. De bidrar också till att finansiera en höjning av pensionerna som vi genomför 1999 och 2000 och även en rad andra insatser. Detta är verkligheten.

Den statistik som Gudrun Schyman tog fram gällde, om jag uppfattade rätt, perioden 1989–1994. Det var en mycket besvärlig period, när vi fick en enorm ökning av arbetslösheten och jättelika underskott i statsfinanserna. Det var dessutom en period när antalet socialbidragstagare ökade kraftigt.

Men detta är en period som ligger några år tillbaka i tiden, och det ser annorlunda ut nu. Vi har genomfört budgetsaneringen och har gjort det

möjligt att halvera räntorna, vilket i sig är en viktig fördelningspolitisk åtgärd. Vi har nu lagt grunden för att kunna satsa mera resurser på utvalda områden. Jag har nämnt några exempel på detta. Vi ser nu också att arbetslösheten minskar kraftigt och att sysselsättningen har börjat öka.

Jag skulle långt ifrån vilja ge någon idyllisk eller glättig bild av situationen – naturligtvis inte. Jag har i många sammanhang pekat på problem, även fördelningspolitiska sådana, som vi har, men det är ändå en styrka att vi har kunnat genomföra saneringen. Utan en stark ekonomi kan vi aldrig få full sysselsättning. Utan en stark ekonomi kan vi heller aldrig få en stark välfärd.

Genom att vi nu har lagt denna grund skapar vi också förutsättningar för att steg för steg förbättra inte minst för utsatta grupper och gå tillbaka till full sysselsättning. Men detta kan aldrig ske med lånade pengar och med en ansvarslös finanspolitik som gör att vi inte kan betala för de utgifter som vi bestämmer oss för. Vi måste alltså undvika att hamna i det statsfinansiella moras som landet råkade ut för för några år sedan och som i så hög grad har bidragit till de problem som vi sedan dess har haft att tampas med. Nu ser det bättre ut.

Anf. 4 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag talade inte om att vi inte skulle föra en ansvarsfull politik eller om att vi inte skulle ha bra statsfinanser. Det är väl alldeles utmärkt att vi börjar få det. Detta har vi också från Vänsterpartiet i väldigt hög grad medverkat till. Vi medverkade dessutom efter 1994 års val till det förslag som vi från Vänsterpartiet länge hade drivit och som gick ut på att införa värnskatten.

Finansministern säger att det inte finns något förslag i den budget som regeringen nu har lagt fram. Förslaget är ju att den värnskatt som finns skall tas bort. Att det sedan tidigare finns ett beslut härom spelar mindre roll. Regeringen kan ju lägga fram nya förslag. Hade ni alltså velat behålla värnskatten i dess nuvarande utformning, hade ni väl bara kallat förslaget om en fortsatt värnskatt under nästa mandatperiod ett nytt förslag.

Ni hade också mycket väl kunnat behålla den utifrån den verklighet som jag just har beskrivit. Det är inte så att den verkligheten har förändrat sig efter 1994. Det är inte så, finansministern, att köerna till socialbyråerna har minskat sedan 1994, utan de har faktiskt ökat.

Det är inte heller någon skillnad vad gäller disponibel inkomst. De som har mest har fått plus och de som har minst har fått minus. Också i den budget som regeringen lade fram i höstas och i decilerna från i år kan man se hur detta faktiskt slår. Det framgår av Finansdepartementets egna tabeller att de som har fått betala mest är just den grupp som har minst. Det gäller för i år och gällde för förra året och för året innan. Det är alltså inget som har slutat i och med 1994.

Det förslag som nu finns om att ta bort värnskatten måste rimligen göra den här bilden sämre. Även om det skulle vara så lyckligt och väl som finansministern beskriver i sitt papper, måste rimligen det förslag som nu finns om att avskaffa värnskatten innebära att de som har höga inkomster får en skattelättnad, dvs. mer pengar i portmonnän, medan de som har låga inkomster och som inte får någon skattelättnad men som får ökade egenavgifter kommer att få mindre pengar i portmonnän. Detta är

väl ändå ett faktum, finansministern? Jag begriper inte hur det är möjligt att kalla detta en rättvis fördelningspolitik.

Jag skulle väldigt gärna vilja få en förklaring till på vilket sätt ett avskaffande av nuvarande värnskatt – vilket leder till att de som har inkomster mellan 20 000 kr och 32 000 kr per månad liksom naturligtvis också de som tjänar mer får en skattelättnad, medan de som har inkomster under 20 000 kr per månad får ökade skatter – bidrar till att minska inkomstskillnaderna.

Anf. 5 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Gudrun Schyman är dåligt påläst. Det finns inget förslag om att ta bort värnskatten. Jag tycker att vi kan rensa ut den vokabulären. Beslutet att värnskatten skulle gälla i fyra år och därefter försvinna togs hösten 1994. Det finns inga som helst förslag om detta i årets vårproposition.

Gudrun Schyman säger vidare: Man kan väl ändra sig; man kan ju lägga fram ett nytt förslag. Det är riktigt att man kan göra det, men vi är inte beredda att göra det. Vi har lovat att värnskatten skall vara tidsbegränsad, och vi står fast vid vårt löfte. Det tycker jag också att man skall göra.

Detta innebär att framför allt en bred grupp av människor, som tjänar mellan 20 000 och 30 000 kr i månaden, efter det här året slipper betala den extra skatt som togs ut av dem under ett antal år när det var nödvändigt att ta i för att sanera statsfinanserna.

Gudrun Schyman förde nyss fram ett annat felaktigt påstående, nämligen att egenavgifterna skall höjas. Det stämmer inte. Det blir inga höjda egenavgifter. Vi kommer inte att höja egenavgifterna utöver den nivå som gäller i dag. Förändringen är att de nuvarande egenavgifterna kommer att flyttas in i pensionssystemet för att finansiera en del av de pensioner som det nya pensionssystemet kommer att innebära.

Det är en utmärkt uppgörelse som fem partier har ingått. Detta innebär att Sverige är ett av de få länder som har löst framtidens pensionsproblem. Vänsterpartiet har ställt sig utanför den uppgörelsen, vilket är typiskt. Men jag känner inga problem att försvara en utmärkt och hållbar pensionsreform som skapar en trygghet även på lång sikt.

Beskrivningen av saneringsprogrammet är också felaktig. Det går inte att använda sig av en undersökning som täcker perioden 1989 till 1994 och säga att den beskriver saneringsprogrammet. Saneringsprogrammet ligger i sin helhet efter den perioden. Vi har gjort omfattande redovisningar av saneringsprogrammets fördelningspolitiska effekter. De skulle Gudrun Schyman kunna ta del av genom att läsa de olika propositioner som vi har lagt fram. Där framgår det att trots att programmet onekligen innefattar många och smärtsamma inslag, nödvändiga för att få bort det stora budgetunderskottet, har vi på det stora hela klarat en hygglig fördelningsprofil. Det hade inte varit möjligt utan omfattande åtgärder på skatteområdet. Sammantaget har vi lyckats fördela bördorna på ett någorlunda rimligt sätt.

Naturligtvis är en kris av det slag Sverige har råkat ut för påfrestande. Människor med små marginaler har svårast att möta påfrestningarna. Det är därför vi har bemödat oss om att bördorna skall fördelas efter bärkraft.

Prot. 1997/98:101

5 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det är riktigt att Vänsterpartiet var med ett tag i början av saneringsprogrammet, Gudrun Schyman. Sedan orkade ni inte fullfölja. Ni lade av halvvägs. Då fick andra krafter fortsätta den tuffa men nödvändiga saneringspolitiken. Nu när den perioden är genomförd skapar detta helt andra förutsättningar för fördelningspolitiken.

Redan i dag har vi sett en halvering av räntenivån. Det är en oerhörd lättnad för många människor i vårt land med starkt fördelningspolitiskt positiva effekter. Redan nu ser vi att arbetslösheten minskar och att sysselsättningen börjar öka. Det kommer också att leda till ett minskat tryck i fråga om socialbidragsberoende. Nu kan vi, utan att behöva låna pengar, öka resurserna på centrala välfärdsområden. Vi har höjt barnbidragen. Vi höjer pensionerna. Vi skjuter till mer resurser till vården, skolan och omsorgen.

Hade vi gett upp halvvägs – som Vänsterpartiet gjorde – hade det inte blivit några halverade räntor. Då hade det inte funnits utrymme för några satsningar med riktiga pengar på de centrala välfärdsområdena. Nu är vi i en bättre situation, och det har inte Vänsterpartiet medverkat till i särskilt stor utsträckning.

Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Om finansministern skulle hålla sig till sanningen, skulle den se annorlunda ut vad gäller Vänsterpartiets medverkan. Regeringen hade inte fått igenom värnskatten under den här perioden med hjälp av något annat parti än Vänsterpartiet. Så var det väl också med en hel del andra skatter som lade grunden för saneringen. När sedan saneringen drabbade så orättvist, fann vi det av fördelnings- och rättviseskäl inte vara möjligt att vara kvar. Det visade sig senare att vi hade rätt.

Jag har läst propositionen och de siffror och tabeller som Finansdepartementet har producerat. Där framgår det att den tiondel av befolkningen som har de lägsta inkomsterna har fått bidra mest. Det framgår också i propositionstexten att det hela har slagit lika för män och kvinnor. Det är inte sant. Kvinnor är mer beroende av transfereringar – och där har det skurits ned – än av skatter som mer slås ut på männen. Skönmålningen är inte sann.

Siffrorna jag använde mig av är inte inaktuella. Man kunde hoppas att det var så, men det är inte så för vare sig den disponibla inkomsten eller ökningen av socialbidragstagarna. Tyvärr ser det ut så.

Jag kan inte begripa hur regeringen å ena sidan kan säga att det skall föras en rättvis fördelningspolitik, å andra sidan kan lägga fram en budget som innefattar – jag kallar det inte förslag – i förhållande till den skattepolitik som rådde under förra mandatperioden en sänkning i skatt på 8 000 kr per månad för dem med relativt höga inkomster och mycket höga inkomster. Människor med relativt låga inkomster och mycket låga inkomster kommer att få betala mer i skatt i form av egenavgifter.

Anf. 7 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Tyvärr upprepar Gudrun Schyman de rena felaktigheterna: ”De som har låga inkomster kommer att få betala mer.” De kommer inte att få höjda egenavgifter. Visst betalar de egenavgifter, men de

kommer inte att bli höjda. Det finns inga förslag om höjda egenavgifter. Framför inte direkt felaktiga påståenden.

Säg inte att jag talar osanning! Jag vet inte vad det är som skulle vara osant i det jag sade. Jag har inte talat om saneringspolitikens fördelning på män och kvinnor. Jag kan göra det och upprepa vad det står i våra tidigare propositioner, nämligen att de studier vi har gjort visar att fördelningen är nästan exakt jämn mellan kvinnor och män. Ingen har kunnat hävda att det är något fel på de siffrorna. Det beror på att kvinnorna får betala mer på grund av minskade transfereringar men männen får betala mer genom höjda skatter. Det var bra att det blev den avvägningen, så att det blev ett någorlunda hyggligt resultat.

Det skulle vara främmande för mig att skönmåla situationen eller att påstå att allting är bra och att det inte finns fördelningspolitiska problem. Det har jag inte gjort i den här debatten eller i andra sammanhang. Det finns betydande problem.

Men utan en stark ekonomi och utan en statsbudget i ordning finns det inga möjligheter att värna välfärden. Då finns det inga möjligheter att förbättra sysselsättningen. Nu har en sådan grund lagts, och nu kan vi se framtiden an med en betydande optimism.

Det finns en dubbeltydighet i Vänsterpartiets medverkan. I riksdagen vill Vänsterpartiet vara med och ta åt sig en så stor del av äran som möjligt för ett genomfört saneringsprogram. Men ute på gator och torg, i buskagitationen, hörs inte mycket av det skrytet. Då är det bara fel och elände i allt vad regeringen har gjort. Då har ni inte varit med om mycket. Det vore bra om ni kunde ha samma budskap i riksdagen som på gator och torg.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1997/98:253 om internationella kasinon

Anf. 8 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Sten Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att – utan dröjsmål – verkställa riksdagsbeslutet avseende internationella kasinon i Sverige.

I mars 1997 beslutade riksdagen att regeringen på nytt skulle pröva frågan om kasinospel av internationellt slag borde tillåtas i Sverige. Riksdagen gjorde bedömningen att tidigare genomfört utredningsarbete borde vara tillräckligt för att regeringen skulle kunna ta ställning. Riksdagen ansåg också att det finns starka skäl för att tillåta denna typ av spelverksamhet även i Sverige och att dessa skäl har betydligt större tyngd än de skäl som talar för att det nuvarande förbudet skall behållas.

Inom Finansdepartementet, som handlägger frågor kring spel och lotterier, bildades våren 1997 en intern arbetsgrupp med uppgift att ta fram ett underlag till regeringen. Arbetsgruppens förslag var klart i december 1997. I korthet är förslaget att regeringen skall bemyndigas att lämna tillstånd till högst fyra kasinon. Initialt öppnas två, och efter utvärdering skall det finnas möjlighet att lämna tillstånd till ytterligare två stycken. Vidare föreslås att det statliga spelbolaget Svenska Spel skall vara hu-

Prot. 1997/98:101
5 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

***Fel! Okänt
växelargument.***

vudman för verksamheten. Bolaget skall även på kommersiella grunder avgöra lokalisering. Arbetsgruppen föreslår att förutom de traditionella kasinospelen, dvs. roulette, kort och tärning, även spel på penningautomater skall få förekomma. En från lotterilagen fristående kasinolagstiftning skall reglera tillåtna spel, åldersgränser, tillträdeskrav, kontroll, tillsyn m.m. Arbetsgruppen poängterar också att åtgärder bör vidtas för att motverka penningtvätt och spelberoende.

Som ett led i beredningen remissbehandlades tjänstemannaförslaget. Remisstiden gick ut i slutet av januari.

Regeringen hade för avsikt att överlämna en proposition till riksdagen den 12 mars men valde av olika anledningar att inte göra det. Som bekant har regeringen överlämnat ett mycket stort antal propositioner under vintern och våren. Ett ställningstagande i frågan om internationella kasinon har inte kunnat prioriteras.

För att säkerställa kontroll av kasinoverksamheten är det nödvändigt med viss övervakning och registrering av spelarna. Vi kommer inom kort att få en ny personuppgiftslag och en ny lag om allmän kameraövervakning. Om internationella kasinon skall införas i Sverige är det mycket viktigt att anpassa regelverket till dessa lagar, vilket också några remissinstanser påpekat i sina yttranden. Ett annat exempel på en kommande lag som berör internationella kasinon är lagen om åtgärder mot penningtvätt.

Mot bakgrund av det jag sagt arbetar regeringen vidare med frågan och har för avsikt att återkomma till riksdagen i höst.

Anf. 9 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag är klar över att kasinon av det slag jag har föreslagit inte tillhör den mest prioriterade frågan i riksdagen. Däremot visar regeringens agerande på en dubbelmoral, och jag förstår varför. Det är praktiskt att ha dubbelmoral. Om man förlorar en roll har man alltid en kvar i reserv.

Det är i dag, utanför Helgeandsholmen, tillåtet med mängder av spelformer som i fråga om ett negativt spelberoende är vida värre än vad kasinot baserat på internationella regler någonsin kan åstadkomma. Men de andra spelen låter man pågå. Här kan nämnas ett gammalt uttryck som lyder: När far super är det rätt.

Min kritik grundar sig i stället på att regeringen faktiskt har nonchalerat ett riksdagsbeslut. Det är rätt som statsrådet säger, att riksdagen i mars 1997 begärde ett förslag från regeringen avseende tillåtandet av internationella kasinon. Man gjorde det med en beteckning som är unik i riksdagssammanhang. Det står antingen "utan dröjsmål" eller "skyndsamt". Detta har regeringen helt klart nonchalerat. Allt var enligt riksdagens majoritet noga utrett.

Vid jultid i fjor kunde man läsa i medierna att departementet hade sagt att ett förslag kommer att presenteras någon gång i februari mars. Nu kommer förslaget i bästa fall till hösten. Med tanke på att riksdagen i mars 1997 begärde att regeringen skyndsamt och utan dröjsmål skulle återkomma med ett förslag och regeringen kommer tillbaka tidigast hösten 1998 skulle jag vilja fråga statsrådet Åsbrink: Om riksdagen begär någonting från regeringen i annat sammanhang, utan att använda orden "utan dröjsmål" och "skyndsamt", hur lång tid behöver statsrådet då på sig?

Anf. 10 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Sten Anderssons kritik går framför allt ut på två saker. Den ena är att regeringen visar dubbelmoral och den andra att regeringen är alltför långsam. När det gäller dubbelmoralen har jag litet svårt att riktigt förstå hur Sten Andersson tänker. Det förekommer förvisso en rad spel. Många men inte alla bedrivs i statlig regi. Det finns också andra spel, och det finns illegala spel. Det är just dessa som skapar de största problemen i fråga om spelberoende och kriminalitet.

Det är väldigt viktigt – och det är därför som vi har en stark statlig kontroll och det är därför som många av spelen bara tillåts i statlig regi – att vi kan bekämpa missbruk och kriminalitet och att minderåriga lockas in i spelverksamhet. Samtidigt vill vi naturligtvis inte förbjuda spel därför att det skulle dra med mycket mer av spel in i illegal verksamhet. Det skulle också innebära att man berövade vanliga människor en form av förströelse som de uppskattar och som de flesta människor hanterar på ett förnuftigt sätt.

Det gäller naturligtvis också om vi skulle introducera nya spelformer, som kasino, att ha mycket strikta krav på formerna för den verksamheten och att ägna en hel del tid åt att analysera hur detta skall gå till för att så långt som möjligt förhindra missbruk, spelberoende och kriminalitet. Jag tycker inte att vi behöver skämmas för det. Jag väntar hellre med att lägga fram ett förslag ytterligare en tid om jag därigenom kan skaffa mig ytterligare garantier för att den här typen av missbruk och illegal verksamhet förhindras. Jag kan inte se vad som är dubbelmoral i detta.

Den andra frågan gäller just tidsutdräkten, eller nonchalans, som Sten Andersson talar om. Regeringen har varit mycket upptagen under våren med att lägga fram ett stort antal propositioner. Ibland får man höra klagomål att det är alldeles för många propositioner, att riksdagen och andra belastas med oerhört mycket arbete därför att det är en så strid ström av förslag. Det är riktigt att av alla de propositioner som aviserades vid årets början är det några som inte har framlagts och några som kommer senare än det var ursprungligen planerat. Det är ingen ovanlig hantering, utan det brukar för det mesta vara på det sättet. Det är inte något uttryck för nonchalans utan uttryck för nödvändiga prioriteringar. Det är riktigt att vi har prioriterat andra områden. Vi har prioriterat att få fram en vårproposition som gör det möjligt för oss att tillföra ökade resurser redan i år till områden som skolan, sjukvården, omsorgen om barn och gamla. Vi har prioriterat att ytterligare förstärka utbildningsväsendet och att arbeta med kunskapslyftet. Vi har prioriterat att förbättra pensionerna för landets pensionärer.

Det är möjligt att Sten Andersson gör andra prioriteringar. Jag vet att moderaterna avvisar en hel del av våra förslag. Det får vara upp till varje parti att göra sina avvägningar och bedömningar. Regeringen har funnit att andra frågor har varit viktigare. Därför har förslaget om kasinon fått anstå. Vi återkommer till den frågan i höst.

Anf. 11 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag kan inte låta bli att kommentera en sak som statsrådet sade i mitten av sitt anförande. Han sade att han eller regeringen inte ville förbjuda folk att spela och beröva dem det nöjet. Jag tror att den

som har det största nöjet av svenskarnas spelvanor faktiskt är statsrådet Åsbrink, men det glömde han att tillägga.

Visst har samtliga partier i opposition kritiserat, inte antalet propositioner, utan det faktum att de kom alla i stort sett på en gång. Det är det man har kritiserat. Men det berörde inte heller statsrådet.

När det gäller de spel som eventuellt kan leda till spelberoende tar den expertis som är självutnämnd på det området med mängder av de spel som i dag drivs i statlig regi och talar egentligen inte om svartklubbar som kan finnas. Kasinospel enligt internationella regler jämfört med t.ex. mitt favoritspel hästsport är litet bagatellartat. Jag kan i dag spela exakt hur mycket jag vill i vilken tobaksbutik som helst i Stockholm – nu har jag dessbättre inte råd till det. Det borde väl leda till spelberoende om något. När jag säger att det är dubbelmoral menar jag att man i stort sett vill ge tillstånd till de spel där staten kan hämta hem de stora pengarna och ha stor kontroll.

Till sist vill jag glädja statsrådet – eller göra honom ledsen; det beror på hur han tolkar det – med att vad regeringen än gör på spelfronten kommer det förr eller senare andra spel på Internet m.m. Då kvittar det vad ni hittar på för någonting. Folket kommer självt att avgöra, utan att – dessvärre, måste jag väl säga – bry sig om vad regeringen hittar på.

Anf. 12 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är riktigt att det börjar komma spel på Internet. Jag är väl medveten om det, och vi ägnar den frågan stor uppmärksamhet. Det kommer säkert att ändra förutsättningarna för den traditionella spelverksamheten.

Det är riktigt att jag i mitt föregående inlägg inte tog upp att spelen också ger betydande statsinkomster. Det är dock ingenting jag döljer eller skäms för. Det är riktigt; det är en viktig inkomstkälla som jag naturligtvis sätter värde på. Det gör varje finansminister. Det är också en inkomstkälla som jag vill slå vakt om.

Ett av skälen – ingalunda det enda eller kanske ens det viktigaste – till att det kan vara intressant med internationella kasinon i Sverige är ju att det kan ge vissa ytterligare intäkter till statskassan, pengar som vi sedan kan använda till angelägna ändamål. Men det finns också andra skäl – det kan ge sysselsättning, det kan påverka Sverige som turistland positivt och kanske viktigast av allt: Det kan, åtminstone enligt många kännare, leda till en minskning av det illegala spelet. Det är oerhört viktigt om vi får den effekten. Jag tror inte att vi kan utplåna det illegala spelet, men kan vi minska det är detta i sig ett viktigt resultat. Vi kunde då få en minskad brottslighet och frigöra rättsväsendets resurser till andra områden, vilket naturligtvis är angeläget.

Den här frågan är inte död. Vi kommer tillbaka till den i höst, då jag räknar med att kunna lägga fram ett förslag. Det innebär också att riksdagens beställning kan effektueras.

Anf. 13 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Till sist vill jag i alla fall upprepa att riksdagen för mer än ett år sedan skrev att regeringen utan dröjsmål eller skyndsamt skulle återkomma med förslag om de här kasinoformerna. Det är helt klart.

Ekonomiskt sett tror jag inte kasinon är någon större inkomstkälla – kanske för den enskilde spelaren men inte för kollektivet eller för staten. Däremot skulle det här innebära en annan sak, nämligen att riksdagen och regeringen äntligen myndigförklarar vuxna medborgare när det gäller att kunna hantera sina förhoppningsvis skattade pengar hur man vill. Tidigare har man varit omyndigförklarad.

I dag tillåter man dessa regler inom i stort sett hela Europa, med få undantag – t.o.m. i Albanien, även om deras kasinospel var en litet konstig avert. Jag har själv aldrig spelat på ett kasino, men jag anser att när man ute i hela Europa tillåter vuxna människor att om de så vill lägga sina pengar på den här spelformen borde svenska folket också myndigförklaras och ges samma möjlighet. Ännu har vi inte fått den, trots att riksdagen begärde ett skyndsamt agerande utan dröjsmål. Men jag väntar och avvaktar till hösten.

Anf. 14 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Vi har alla våra prioriteringar. Sten Andersson prioriterar uppenbarligen frågan om kasinons omedelbara införande i Sverige mycket högt. Jag är i grunden positiv till detta, men jag måste säga att det finns andra frågor som jag har prioriterat högre. Det är det som är skälet till att den här propositionen har fått vänta. Det var viktigare för oss att få fram förstärkta insatser till vården, skolan och omsorgen och en rad andra områden. Det var viktigare, och det fick vägleda vårt arbete.

Sedan vill jag också säga att vi inte lägger fram något förslag om vi inte är säkra på att vi kan ha en mycket betryggande kontroll över det här spelet. Vi måste, så långt det står i mänsklig makt, förhindra och motverka kriminell verksamhet och spelberoende samt att minderåriga dras in i någonting som de inte kan behärska. Det är oerhört viktigt att ha betryggande kontroll.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1997/98:266 om Hyundai

Anf. 15 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Per Westerberg har ställt frågor till mig angående det statliga engagemanget i Svenska Bilimporten, ett bolag som tidigare ägdes av Securum och som i samband med Securums avveckling överfördes till kreditmarknadsbolaget Venantius AB. Per Westerberg frågar mig dels hur länge jag tänker medverka till att skattemedel används för att bygga upp en utländsk bilimport i Sverige, dels om jag tillsett att Riksdagens revisorers krav angående kompetens hos styrelseledamöter i statliga bolag har beaktats i det aktuella fallet.

Jag har i tidigare interpellationsdebatt angående Svenska Bilimporten framfört att ägarens uppdrag till Venantius avseende de tillgångar som övertagits från Securum är att hantera dessa på ett sätt som minimerar statens kostnader för bankstödet. Detta uppdrag ligger fast. Svenska Bilimporten genererade under perioden 1992–1996 förluster om ca 70 miljoner kronor, vilket medförde att Securum/Retriva omvandlade lån till

*Fel! Okänt
växelargument.*

aktiekapital om ca 85 miljoner kronor. Under 1997 har förlustutvecklingen vänt, och för 1998 väntas en betydande vinstuppgång.

De åtgärder som har vidtagits i Svenska Bilimporten har gjorts i syfte att stabilisera den ekonomiska utvecklingen i bolaget för att därmed förbättra möjligheterna till ett högt pris vid en försäljning av aktierna. Tidpunkten för en försäljning avgörs av Venantius, och jag förväntar mig att detta sker när ett försvarbart pris för aktierna i Svenska Bilimporten kan erhållas.

Vad avser tillsättningen av Svenska Bilimportens styrelse, likväl som för andra dotterbolag till Venantius, förutsätter jag att styrelsen i Venantius beaktar det kompetensbehov som verksamheten kräver. Styrelsesammansättningen i moderbolaget Venantius anser jag vara väl avvägd med hänsyn till bolagets uppgifter, en avvägning som överensstämmer med Riksdagens revisorers överväganden.

Anf. 16 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först skall jag be att få tacka finansministern för svaret på min interpellation. Av naturliga skäl är jag inte nöjd med svaret i sig, då jag tycker att det arbete som Securum har lagt ned har varit positivt ur väldigt många synvinklar men inte när det gäller Svenska Bilimporten.

Securum fick ta över en mycket besvärlig portfölj i samband med bankkrisen och den mycket okontrollerade expansionen av lån- och fastighetsrelaterade instrument under 80-talet. Jag tycker att Securum har skött sitt uppdrag bra, men det man har lämnat över till Venantius i form av Svenska Bilimporten lämnar en del övrigt att önska.

När ett bolag importerar bilar från ett annat land som huvudsaklig verksamhet måste man med fog ställa sig frågan vad det är för värden som skall försvaras. Det är ju en ren agentur. När bolaget dessutom tar över ytterligare agenturer för försäljning av Fiat och köper ytterligare återförsäljare runt om i landet för att ytterligare expandera sin verksamhet ställer jag mig frågan om detta är förenligt med det statliga intresset att värna om nedlagt kapital och försöka att ta sig ur det hela med minsta möjliga förlust.

70 miljoner i förluster är ganska stora pengar för den här typen av verksamhet. Att man dessutom tvingats ikläda sig statsgaranterade lån på ett par tre hundra miljoner gör inte det hela bättre. Jag frågar mig därför vilka värden som skall räddas och vilka ytterligare agenturer man är beredd att gå in i.

Jag noterar att finansministern gör bedömningen att Svenska Bilimporten kommer att göra ett väsentligt bättre resultat 1998. Jag hoppas att han har rätt. Totalmarknaden i Sverige stiger nu ganska ordentligt – tyvärr dock inte för Svenska Bilimporten, som har tappat kraftigt i försäljning de första månaderna i år. Jag hoppas att de senaste månaderna fram till dagens datum har gått något bättre.

Jag ställer mig ändå frågan: Är detta ett bra sätt för staten att förvalta sitt kapital och ett bra sätt att göra den typen av marknadsinvesteringar?

Jag tror inte att importorganisationer, vare sig det gäller bilar eller någonting annat, har några sedelpressar. Jag har jobbat med Scania VW och med Saab under en del av mitt yrkesverksamma liv, och jag kan försäkra att det fordrar mycket branschkompetens och is i magen och att

de definitivt inte har någon sedelpress för att kunna få fram pengar utan en mycket besvärlig operation.

Jag vill därför ställa några följdfrågor till finansministern.

För det första: Varför skall man använda skattemedel för att subventionera marknadsinvesteringar för ett främmande bilmärke i Sverige? Jag är fullständigt övertygad om att ett antal svenska märken gärna skulle vilja ha motsvarande statsstöd för att bygga upp sin marknad i ett antal andra länder. Vilka skäl finns det för oss att med skattemedel satsa på ökad försäljning av Hyundai och Fiat i Sverige?

För det andra: Vilka värden inom Svenska Bilimporten som agentur- rörelse är det som skall räddas och som inte kan återfås på annat sätt?

För det tredje: Är finansministern intresserad av att gå in i andra verksamheter för att göra de här marknadsinvesteringarna, eller är det bara Hyundai och Fiat som är det centrala intresset för honom?

För det fjärde: Är det verkligen bra ur konkurrensrättslig synvinkel att staten pumpar in pengar i ett bilmärke men inte i andra? Det finns ju andra sätt att försöka värna de värden som finns i den här typen av bolag.

Anf. 17 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är en ganska märklig beskrivning som Per Westerberg lämnar om den här verksamheten. Vi är nog överens om bakgrunden. Securum fick ta över ett mycket omfattande bestånd av fastigheter, företag och andra verksamheter som en följd av finanskraschen i början av 90-talet. Det mesta av detta har avvecklats och avyttrats, och det har skett – det verkar vi också vara överens om – på ett i stort sett föredömligt sätt. Skattebetalarna har återvunnit en mycket stor del av de tidigare förlusterna, av de tidigare insatser som fick göras. Men som alltid i sådana här sammanhang finns det naturligtvis en rest kvar, som av olika skäl har varit svårare och tagit längre tid att avveckla. Denna bilagentur är ett sådant exempel. Den överfördes på Venantius när Securum avvecklades.

De förluster som uppkom gjordes tidigare under Securumtiden. Förvärvet av Fiatagenturen gjordes också under Securumtiden. Jag vill dock, till skillnad från Per Westerberg, inte rikta någon kritik mot Securum. Jag tror att man även i det här fallet har hanterat det hela på ett i stort sett vettigt sätt.

Venantius, som har haft verksamheten sedan i höstas, har ett enda mål för ögonen, och det är att avveckla verksamheten. Men det skall inte göras så brådstörtat att staten lider ekonomisk skada. Syftet är här, liksom för alla andra verksamheter, att återvinna så mycket som möjligt av de pengar som tidigare har lagts ned.

Det är fullständigt vilseledande att tala som om vi subventionerade Fiat och Hyundai och försäljningen av dessa märken. Det handlar om att få det här företaget att fungera, att se till att det får ett ekonomiskt värde och att utbytet blir det bästa möjliga för staten och därmed för skattebetalarna när företaget avyttras. Varje annan hantering vore felaktig. Att sätta brådskan i högsätet skulle innebära ekonomisk skada för staten. Det skulle dessutom, tvärtemot vad Per Westerberg tycks föreställa sig, också kunna innebära en snedvridning av konkurrensen. Det skulle måhända innebära att någon aktör fick förvärva verksamheten till ett alltför lågt pris och därmed komma i ett bättre konkurrensläge gentemot andra, eta-

Prot. 1997/98:101

5 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

blerade aktörer. Det kan inte heller av konkurrensmässiga skäl finnas anledning att agera brådstörtat och göra en ekonomiskt dålig affär.

En annan fråga gäller vilket värde det finns i den här typen av verksamhet. Värdet ligger självfallet inte i stora fastigheter eller andra kapitaltillgångar. Värdet ligger helt enkelt i att ha ett fungerande företag, att ha en fungerande organisation, att ha en bra affärsplan, att ha ordning och reda och att ha ett fungerande återförsäljarnät. Allt detta har tidigare fungerat utomordentligt dåligt i detta företag, och värdet var förstört. Vad som nu pågår är försök att återupprätta detta värde. Min bedömning är att det skall vara möjligt att avyttra verksamheten. Men det vore oklokt att lägga fast ett datum i förväg och därmed sätta den pressen, utan det skall ske så snart som det är ekonomiskt försvarbart.

Anf. 18 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först vill jag bara återkomma och konstatera att en agentur är en agentur. Jag delar uppfattningen att det inte är några stora värden i fastigheter. Det Securum återvann med stor frenesi och stor skicklighet i sig var lågt värderade fastigheter, där värdet stegvis ökade när marknaden återhämtat sig. En bilimport är inte den typen av verksamhet som återhämtar sig på samma sätt, utan det är fråga om en ren agenturförsäljning av bilar av främmande märken.

Jag har väldigt svårt att se vad det är för värden som skall räddas. Det är fråga om en fungerande generalagentur, som man uppenbarligen lägger ned pengar på, både att köpa detaljister och att köpa in ytterligare agenturverksamhet för ett annat märke. Därmed expanderar verksamheten i stället för det som jag tycker borde vara naturligt, dvs. att stegvis ta sig ur verksamheten.

Jag menar att det är en osund konkurrens om staten under ett flertal år ligger inne och gör förlusttäckning i en verksamhet som konkurrerar med andra privata aktörer och dessutom ställer mer eller mindre statsgaranterade lån till förfogande. Jag kan inte se det som en sund marknadsinnovation att ha det på det sättet. Jag kan inte se att det är några stora värden som man därmed försvarar, utan det innebär i stället att man i praktiken lever vidare i en verksamhet som borde avvecklas eller avyttras när den i praktiken är som den är.

Jag har väldigt svårt att se att det är svenska statens uppgift att göra den här typen av marknadsinvesteringar. Jag kan försäkra finansministern om att det sker stora marknadsinvesteringar för såväl Volvo som Saab på en lång rad olika marknader, där det just handlar om att bringa reda och skapa organisation, att ta förluster under ett antal år för att tjäna pengar långsiktigt. Men jag har väldigt svårt att se att det skall vara svenska statens uppgift att göra detta för främmande, utländska bilmärken i Sverige.

Anf. 19 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Återigen är det märkligt hur Per Westerberg ser på företag och värden i företag. Det finns något slags outtalad föreställning om att värden finns bara i fastigheter och i stora kapitaltillgångar, i det man kan läsa i balansräkningen. Men så är det inte. För många företag sitter värdena någon helt annanstans än i balansräkningen. De sitter i att ha en

organisation som fungerar, att ha kompetent personal, som dessutom förmår samarbeta på ett bra sätt, att ha en kompetent ledning och att ha en fungerande idé om verksamheten. Det här kan synas vara abstrakta ting, som inte går att utläsa i en balansräkning, men det kan vara väl så stora värden som står på spel.

När dessa ting tidigare inte fungerade i detta företag var värdet mycket lågt eller t.o.m. negativt. När man nu genom ett framgångsrikt saneringsarbete – tidigare under Securums ledning och nu under Venantius – successivt får de här sakerna att fungera återskapar man värden. Jag kan inte se någon principiell skillnad mellan att slå vakt om dessa värden eller att slå vakt om värden som är mera handfasta och fysiska. Ekonomiskt har det precis samma innebörd. Det är märkligt att Per Westerberg inte förstår detta.

Sedan är det den nyliberala ideologin som i vanlig ordning slår igenom när Per Westerberg talar om staten, den förhatliga staten. Det blir så om man har alltför bråttom med att slumpa bort statliga tillgångar. Det är tydligen det som Per Westerberg gör även i detta fall. Då blir det ett uselt utfall för skattebetalarna. Om det viktigaste, överordnade kravet alltid är att staten så fort som möjligt skall avyttra de tillgångar man har blir resultatet en stor ekonomisk värdeförstöring. Det var det vi kunde se exempel på när Per Westerberg brådstörtat privatiserade statliga tillgångar och fick ut underpris, med kraftiga förluster för skattebetalarna som följd.

Det må vara i stor skala, som när Per Westerberg privatiserade, eller i liten skala, som det företag vi nu talar om, men jag kan försäkra Per Westerberg att jag aldrig kommer att medverka till att realisera statliga tillgångar.

Anf. 20 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först och främst diskuterar vi nu den svenska bilimporten, inte privatiseringen under tidigare regering.

Jag vågar säga att det blev en mycket framgångsrik privatisering med mycket stort folkligt deltagande av en mycket stor andel av svenska folket som blev delägare i näringslivet. Det blev en vitalisering av aktiemarknaden med möjligheter att tillföra nytt riskkapital till nya investeringar och därmed nya arbetstillfällen.

Vi har kunnat se ett betydligt stärkande av såväl Pharmacia & Upjohn som Assi Domän och Svenskt Stål till mycket konkurrenskraftigare och mer vinstgivande företag i privat regi. Men jag förstår att det som gammal socialist, som finansministern, naturligtvis är litet svårt att se att det privatägda företaget blir effektivare än det statliga. Jag kan förstå den smälek som kan kännas för finansministern.

Sedan tillbaka till Svenska Bilimporten, som den här interpellationsdebatten trots allt rör sig om. Finansministern erkänner att det egentligen inte finns några värden mer än de som eventuellt kan byggas upp av staten som skicklig företagare, att bygga en bra importorganisation och att få flera utländska bilar sålda i Sverige med statlig förlusttäckning. Det är dessa värden som skall byggas upp i Svenska Bilimporten. Det är de som skall skapas och som möjligen skall ge någon form av täckning. Jag har väldigt svårt att se logiken. För mig är det självklart att vi skall försöka skapa värdena genom effektivt företagande. Men jag tror inte att staten, vare sig genom Venantius eller Securum, blir den bästa bilimportören.

Prot. 1997/98:101

5 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag tycker framför allt inte att svenska skattebetalare skall stå för pengarna. Jag tror att vi kan klara av att importera tillräckligt med bilar redan som det nu är. Det risktagandet skall inte svenska staten behöva ta.

Tror man att man är duktig bilimportör, skall man naturligtvis fortsätta in på en lång rad andra märken och försöka tjäna pengar på dem, för det är ju egentligen det som Erik Åsbrink säger.

Anf. 21 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Först tycker jag att Per Westerberg skall vara litet försiktig med verklighetsbeskrivningen. Det är inte så att det pumpas in några skattesubventioner i detta företag. Förlusterna fanns där tidigare, det är riktigt. Likaväl som vid andra förluster fick staten via Securum, Retriva och sedermera också Venantius ta hand om ruljangsen. Men nu är det ett företag som går med vinst. Det bidrar positivt till ägaren. Syftet är, som jag har sagt och som Per Westerberg har en tendens att förtränga, att verksamheten skall avyttras, men inte en dag tidigare än att vi vet att vi kan få bästa möjliga ekonomiska utbyte. Det är den uppgiften som är den överordnade.

Om detta har Per Westerberg en annan syn. Den ideologiska synen, att till varje pris privatisera så fort som möjligt och att hellre slumpa bort statliga tillgångar än att låta staten hantera det hela på ett rationellt sätt, är Per Westerbergs nyliberala överideologi. Den innebar, vad Per Westerberg än må säga, under Per Westerbergs tid som industriminister att statliga tillgångar såldes ut till ett pris som med flera miljarder kronor understeg ett rimligt marknadsvärde. Sedan kan man orera om att vi fick flera aktieägare osv., men för skattebetalarna innebar detta miljardförluster. Det är ingenting att yvas över. Dessvärre tycks Per Westerberg inte ha lärt sig någonting av de tidigare misstagen, där Per Westerberg själv med sin verksamhet i hög grad bidrog till den gigantiska statsskuld som de svenska skattebetalarna fick över sig under de åren.

Jag kan bara än en gång försäkra: Jag kommer aldrig för min del, och den socialdemokratiska regeringen kommer aldrig för sin del, att låta några nyliberala överväganden ta över varje sunt ekonomiskt resonemang som innebär att vi förstör egendom som ytterst tillhör landets skattebetalare. Aldrig att vi medverkar till detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1997/98:268 om statskassan och EMU

Anf. 22 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Birgitta Hambraeus har frågat mig om hur regeringen arbetat inför ministerrådsmötet i maj för att fördelningsnyckeln till den europeiska centralbanken, ECB, skall bli så fördelaktig som möjligt för Sverige. Därutöver undrar Birgitta Hambraeus om regeringen ämnar meddela Europeiska rådet att Sverige kommer att arbeta efter samma undantag som gäller för Storbritannien vad gäller skyldigheten att höra ECB om förändringar i den nationella lagstiftningen.

*Fel! Okänt
växelargument.*

I valutaunionen skall de deltagande ländernas centralbanker betala in medel till ECB. Inbetalningarna är kopplade till de nationella centralbankernas intäkter av att tillhandahålla betalningsmedel. De inbetalda medlen återförs sedan till de nationella centralbankerna utifrån en särskild fördelningsnyckel. Detta gäller alltså endast för de länder som deltar i valutaunionen och berör ej Sverige förrän vid ett eventuellt senare deltagande i valutaunionen.

För omkring en månad sedan meddelade jag, som svar på en fråga från Birgitta Hambræus, att det ännu inte är fastställt i detalj hur beräkningarna skall ske av det belopp, de s.k. monetära inkomsterna, som skall levereras till ECB. Detta beslut kommer att fattas av ECB-rådet efter det att ECB har bildats. Mycket förenklat kan man dock säga att inbetalningarna är kopplade till andelen utestående sedlar i respektive land.

Dessa inlevererade medel kommer att återföras till de nationella centralbankerna enligt en fördelning som motsvarar den inbetalda andelen av ECB:s kapital. Kapitalandelen bestäms i sin tur av genomsnittet av storleken på landets ekonomi i relation till samtliga medlemsstaters BNP och antalet medborgare i relation till det samlade antalet medborgare i EU. Metoden för beräkningen av kapitalandelen är fastlagd i fördraget, och andelen kommer att justeras vart femte år. Ett kommande rådsbeslut är härvidlag att betrakta som en ren tillämpning av fördragets bestämmelse utan möjlighet att väsentligt påverka kapitalandelen och därmed återbetalningarnas storlek. Sverige har inte haft anledning att invända mot detta förslag till rådsbeslut.

Som framgår av mitt tidigare frågesvar bedömer Riksbanken att de modeller som diskuteras för beräkning av inbetalningarna, samt en återbetalning enligt den fördelningsnyckel som jag har beskrivit, inte skall innebära någon större förändring av Riksbankens vinst och därmed inte heller för inbetalningarna till staten. Sverige väntas, i det fall vi skulle delta i valutaunionen, snarare tjäna något på in- och utbetalningarna från ECB, eftersom vår andel av den gemensamma mängden sedlar väntas understiga vår andel i fördelningsnyckeln. Vid ett eventuellt senare deltagande i valutaunionen skulle Sverige alltså inte bli "en förlorare" så som det framställts i den tidskriftsartikel som Birgitta Hambræus nämner. Artikeln är i stora delar missvisande.

Riksbankens kapitalandel i EMI, Europeiska monetära institutet, motsvarar ca 165 miljoner kronor. Om och när Sverige inträder i valutaunionen beräknas Riksbankens kapitalandel uppgå till ca 2 ½ %, vilket motsvarar ungefär 1 miljard kronor.

När det gäller den andra frågan innebär det förslag till rådsbeslut som Birgitta Hambræus refererar till inte någon påtaglig förändring jämfört med den ordning som redan i dag gäller. I dag har ECB:s föregångare EMI enligt fördraget rätt att yttra sig över förslag till förändringar av svenska rättsregler inom EMI:s behörighetsområde. Denna samrådsskyldighet överförs, också enligt fördraget, till ECB när EMI likvideras och ECB bildas. ECB skall således höras av nationella myndigheter om varje förslag till rättsregler inom ECB:s behörighetsområde. Regeringen, eller andra myndigheter, har därefter möjlighet att ta hänsyn till ECB:s synpunkter innan beslut fattas.

Storbritanniens undantag hänför sig till det formella undantag landet har från att delta i valutaunionen. Sverige har inte något motsvarande undantag. Det är inte aktuellt för Sverige att begära ett sådant undantag.

Det beslut som nu kommer att fattas av rådet berör inte den grundläggande frågan om samrådsskyldighet utan innehåller endast närmare bestämmelser om i vilka fall och på vilket sätt ett sådant samråd skall ske. Sverige har inga invändningar mot dessa preciseringar.

Anf. 23 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation. Det är bra att namnen på de handläggare som har varit med och utarbetat svaret anges så att vi får en helhetssyn. Jag tycker att svaret är i stora delar glädjande.

Artikeln från 1996 i Central Banking är alltså missvisande. Sverige riskerar inte att bli den största förloraren, som man påstod i artikeln, i det europeiska monetära unionssamarbetet. I vilket fall som helst skulle vi inte få mindre än de 10 miljarder som Riksbanken i dag ger till statskassan.

Av det skriftliga svaret på min fråga från den 9 mars framgår det att Riksbanken kommer att inleverera detta överskott till statskassan även om grundlagsändringen om Riksbankens oberoende fastställs och riksbanksfullmäktige inte längre har beslutanderätt i banken. Finansministern svarar följande: "I dag är det riksdagen som beslutar hur bankens vinst skall fördelas, och denna ordning kvarstår oförändrad".

Min fråga för att få riktig klarhet i detta är följande. Kommer det att gälla även om det ur min synvinkel skulle ske en olycka och vi gick med i valutaunionen? Finansministern säger ju att pengarna kommer att återföras till de nationella centralbankerna, men kvarstår riksdagens rätt att besluta över vinsten?

Finansministern säger att Sverige skulle betala ca 1 miljard om året till ECB om vi var med i valutaunionen jämfört med dagens 165 miljoner till EMI, alltså sex gånger mer. Jag utgår från att det blir ungefär 165 miljoner även om vi inte är med, vilket man senare kommer att besluta om.

Jag är faktiskt också ganska nöjd med svaret på min andra fråga, som gick ut på att Sverige skulle markera att riksdagen fastslagit att vi faktiskt inte vill vara med i valutaunionen – åtminstone inte nu. Det retar mig att vi skall lyda under de bestämmelser i Maastrichtfördraget som går ut på att vi skall hjälpas in i unionen, vare sig vi vill eller inte, och vara ett land med undantag.

Jag tycker att vi skulle deklarera att vi tänker göra som Storbritannien, som är befriat från skyldigheten att samråda med ECB, eftersom man också formellt har rätt att stå fri gentemot valutaunionen.

Av finansministerns svar kan man faktiskt utläsa en viss självkänsla, som jag har efterlyst. EU kan hota med att offentliggöra sina diskreta påpekanden om vi inte gör som de vill, men vi kan i alla fall inte drabbas av böter, som de länder som är med i valutaunionen.

Sverige tolkar bestämmelserna så, att ECB har rätt att yttra sig över förslag till svenska lagar på det monetära området och att regeringen därför har möjlighet att ta hänsyn till ECB:s synpunkter. Det kan inte

skada så länge vi är fria att också hävda rätten att inte ta hänsyn till dem utan göra det som passar oss bäst.

Kampen mot arbetslösheten måste sättas främst. En stark ekonomi är viktig – det är vi överens om. Men anser finansministern att en stat är stark så länge man har en hög långtidsarbetslöshet?

Det är betydelsefullt att Sverige behåller friheten att arbeta efter andra ekonomiska teorier än den nyliberala ideologi som faktiskt är inskriven i EU:s grundlag. Man talar nu om en gemensam monetär politik, men så länge man behåller den nyliberala ideologin är det mycket lämpligt för Sverige att pröva också andra ekonomiska teorier för att det som är viktigast för oss – full sysselsättning och övergången till ett ekologiskt hållbart samhälle – skall kunna finansieras. Också den monetära politiken får hjälpa till att göra sådant möjligt.

Anf. 24 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag konstaterar att vi nog huvudsakligen är överens om verklighetsbeskrivningarna när det gäller de frågor som Birgitta Hambraeus ställde i interpellationen. Innebörden är alltså att vi fortsätter som hittills och att Riksbanken levererar in huvuddelen av sin vinst till staten. Det gäller så länge Sverige inte går in i valutaunionen. Om och när vi går in i valutaunionen kommer andra regler att gälla. Den exakta utformningen av dem vet vi inte ännu, men den bedömning som kan göras i dag är att Sverige snarare skulle tjäna på en sådan ändring. Vi skulle kanske t.o.m. få något högre inkomster än vad som gäller i dag.

Den andra frågan gäller samrådsskyldigheten med för närvarande Europeiska monetära institutet, som inom kort ersätts av samråd med Europeiska centralbanken. Den skyldigheten har vi redan tagit på oss, och vi skall naturligtvis fullgöra den. Jag ser inte heller att den skapar några större problem. Vi har redan använt oss av den t.ex. när det gäller ny lagstiftning om Riksbankens ökade självständighet. Det är ett remissförfarande som kan vara värdefullt för oss. Bestämmanderätten ligger kvar på svenska myndigheter. Det är alltså vi själva som ytterst avgör om vi skall följa råden eller inte.

Detta är det inte aktuellt att ändra på. Det är en ordning som vi har accepterat och som jag också tycker fungerar väl.

Jag skall inte här ta upp den större fråga som Birgitta Hambraeus aktualiserade i slutet av sitt inlägg om valutaunionen och vår syn på den. Jag konstaterar bara att vi i riksdagen för några månader sedan fattade beslutet att Sverige inte skulle gå med vid starten, men att vi håller dörren öppen för att eventuellt kunna gå in senare.

Detta har nu också bekräftats under den gångna helgen, när det slutliga urvalet av länder har gjorts. Elva länder går med i valutaunionen från starten. Sverige står utanför. Även om det hänvisas till vissa formella kriterier som inte uppfylls vet alla att det avgörande i grund och botten har varit det politiska ställningstagande som vi tidigare har gjort i Sveriges riksdag.

Anf. 25 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag tror att det stämmer att vi är ganska överens. Det gläder mig i allra högsta grad. Det finns alltså en möjlighet för Sverige att

Prot. 1997/98:101

5 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

hävda sitt oberoende och att lyssna på goda råd men också att deklarerat om vi vill följa dem eller inte.

Finansministerns inställning till den nyliberala ekonomiska teorin, som faktiskt är inskriven i EU:s grundlag, framgick av föregående interpellationsdebatt. Det gäller bestämmelserna i EMU osv. Jag kan tänka mig att vi så småningom i all vänskaplighet kommer att kunna säga till EU-länderna att vi bara inte kan arbeta efter den teorin längre. Den skapar långtidsarbetslöshet. Vi måste också använda det monetära instrumentet, som man t.ex. gör i USA, för att kunna överbrygga och satsa och på det sättet skapa full sysselsättning och generera verkligt välstånd i våra länder. Det är uppenbart att den modell vi arbetar efter i EU inte fungerar.

Det kommer nu såvitt jag förstår en stor utbildningsdrive från regeringens sida när det gäller information om euro och om valutaunionen. Vi skall alltså nu verkligen diskutera detta. Jag konstaterar till min glädje att också vi som är kritiska kommer att få pengar för att skapa ett väl underbyggt faktamaterial – naturligtvis vinklat utifrån vår synpunkt – i den diskussionen.

Har finansministern någonting att säga mig här? Hur kommer man att se till att det verkligen blir en ordentlig information också om det vi har diskuterat här i dag? Man vet ännu inte vad som händer med de tio miljoner som vi skulle få till statskassan om vi skulle gå med i valutaunionen. Vi kan självfallet inte säga någonting säkert om det. Även om artikeln kanske är missvisande finns det de som påstår att avgiften skulle fördubblas just på grund av valutaunionen. Vi blir tvingade att avstå från de inkomsterna.

Kommer finansminister att se till att detta material, som jag förstår i hög grad utarbetas av UD, verkligen ger en saklig information om frågetecknen? Vi kan aldrig vara säkra på hur det blir i framtiden.

Sedan vill jag också gärna att finansministern än en gång förtydligar. Såvitt jag förstår är det fastslaget att banken får tillbaka pengar också om vi skall vara med i valutaunionen. Då har vi alltså ingen möjlighet att själva bestämma hur de skall användas. De kan lika väl användas i någon sorts allmän bankverksamhet. Har jag tolkat det rätt? Eller kan riksdagen med lagstiftning besluta att överskottet skall gå tillbaka till statskassan ungefär som förut?

Det viktigaste, som jag tror att vi är överens om och som verkligen gör mig optimistisk, är att Sverige skall visa en självkänsla här. Vi skall visa vad vi har kommit fram till – vår erfarenhet av att leva i ett land som har beundrats över hela världen. Det har varit jämlikhet, full sysselsättning och en blandekonomi som har fungerat under årtionden.

Vi har nu provat en nyliberal ekonomisk modell. Den har varit förödande och skapat en långtidsarbetslöshet som vi inte har sett sedan 30-talet. Vi förbehåller oss rätten att i vårt självständiga land pröva andra ekonomiska teorier. Vi skall naturligtvis i öppenhet och vänskaplighet tala om vad vi tänker göra, men Sverige är ett självständigt land också när det gäller EMU. Vi bestämmer själva vad som skall gälla vårt land för vårt lands bästa. Det skall självfallet inte ske på något annat lands bekostnad.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 26 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Först vill jag kommentera frågan om hur det blir om Sverige skulle gå med i valutaunionen i framtiden. Frågan gällde om vi, om vi t.o.m. får tillbaka mera än vad vi får från Riksbanken i dag, kan föra in pengarna i statsbudgeten eller inte. Såvitt jag känner till är det möjligt att vi fattar ett sådant beslut. Dispositionen av vinsten, den del som så att säga tillfaller Sverige, kan vi alltså själva bestämma över. Även på den punkten tror jag att vi kan känna oss lugnade.

När det gäller informationsaktiviteter vill jag skilja på två sorters aktiviteter. Den ena gäller något som vi aviserar i vårpropositionen. Det handlar om att med statliga medel lämna en strikt saklig information om de praktiska konsekvenserna av att en ny stor valuta etableras i vår närhet som även kommer att påverka Sverige. Den kommer framför allt att rikta sig till svenska konsumenter och till de mindre företagen, som inte har lika stora resurser som de större företagen att själva tränga in i dessa frågor. Det är alltså ingenting annat än en saklig upplysning om den nya situation som uppstår vid årsskiftet när euron skapas. Den kommer ju att få vissa praktiska konsekvenser också hos oss.

En helt annan sak är den opinionsbildning som skall bedrivas framöver. Där har folk naturligtvis frihet att agera både för och emot ett svenskt deltagande i valutaunionen. Jag förutser att det kommer att bedrivas en omfattande opinionsbildning, och även naturligtvis vanlig information, under kommande riksdagsperiod. Några skattemedel skall enligt min mening inte gå till de opinionsbildande verksamheterna vare sig de är för eller emot. Det får partier och andra grupperingar själva svara för.

Slutligen delar jag Birgitta Hambræus uppfattning att vi skall känna en ökad självkänsla för att det nu går bättre för Sverige. Vi har fått ordning på statens finanser. Vår ekonomi stärks. Sysselsättningen ökar och arbetslösheten går ned.

Vi kan också se en mätare på detta genom ränteutvecklingen. Räntorna i Sverige har halverats under de gångna tre fyra åren. Jämfört med andra länder, som ju har legat under Sverige, har skillnaden blivit mindre och mindre. Jag kan konstatera att den svenska räntan nu i dessa dagar är nere på dansk nivå. Vi har tidigare legat högt över.

Det har ju kunnat sägas att andra länder, även Danmark i någon mån, lånar sin trovärdighet från valutaunionen. I Danmarks fall sker detta genom att man har en växelkursanknytning. Det har inte vi. Det vi åstadkommer i Sverige genom lägre räntor gör vi helt och hållet av egen kraft. Vi lånar inte trovärdighet från någon stark ekonomi i vår närhet. Det vi har åstadkommit är alltså i sig ett tecken på framgångar i den ekonomiska politiken. Visst innebär det att jag, liksom Birgitta Hambræus, har en ökad självkänsla inför den positiva utveckling som pågår.

Anf. 27 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Herr talman! I likhet med Birgitta Hambræus tycker jag att det är en hel del lugnande besked som finansministern ger. Men jag har en liten fundering. I traktaten finns det vissa bestämmelser om att ECB:s råd kan fatta beslut som blir automatiskt verkande för Sveriges del. Det rör sig t.ex. om den typ av beslut som handlar om ECB:s eget kapital.

Sedan skulle jag vilja understryka det som finansministern säger om ränteutvecklingen och kronans läge i dag i förhållande till EMU-länderna.

**Fel! Okänt
växelargument.**

Jag kan konstatera att de olyckskorpar som har framfört att Sverige skulle bestraffas om vi står utanför EMU så här långt har haft fel. Och sannolikheten för att de på litet sikt kommer att få ännu mer fel är ganska stor.

Anf. 28 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag tror faktiskt att vi har anledning att vara stolta och att agera med självkänsla i EU. Jag tror att det är så vi vinner respekt – inte genom en sorts ängslig anpassning och genom att försöka ta reda på vad de andra möjligtvis vill att vi skall göra. Det handlar om att med självkänsla visa vad vi har gjort men också om att visa vår historia; hur vi faktiskt har skapat ett mycket gott samhälle med en annan ekonomisk teori. Jag undrar om vi inte så småningom kommer att bli väldigt överens om det också.

När det sedan gäller den här upplysningskampanjen som det står om i vårpropositionen, de 20 miljonerna som alltså skall gå till att utbilda folk när det gäller euron, tror jag också att vi kan vara överens om detta: Även om man försöker att vara saklig måste man alltid göra ett urval. Man kan aldrig ta upp alla detaljer. Om man då är fast besluten att vi under över-skådlig tid skall stanna utanför den här valutaunionen informerar man antagligen på ett något annorlunda sätt än om man tror att det bara är en tidsfråga och säger: Just nu skall vi inte gå med, men så småningom kommer vi säkert att göra det.

Då vill jag ställa min sista fråga: Ämnar finansministern se till att den här informationskampanjen verkligen visar de fördelar som det innebär för näringslivet i Sverige och för privatpersoner att ha en egen valuta? Då är det inte bara valutan det handlar om. Det innebär att vi har en självständighet i landet när det gäller att besluta och inte behöver traska patrull med de andra länderna. Kommer *det* också med så att vi kan stärkas i vår tro – de av oss som har den – att vi klarar oss mycket bra utan valutaunionen?

Anf. 29 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Bortsett från de instämmande delarna i Bengt-Ola Rytters inlägg fanns det en fråga som jag är litet osäker på den exakta innebörden i. Men jag tolkar det som att den gällde hur beslut om höjd kapitalandel fattas i den europeiska centralbanken. Jag måste erkänna att jag inte kan ge ett säkert svar på den frågan. Det är möjligt att det är det allmänna rådet, som Bengt-Ola Rytter hänvisade till. Men jag skall inte stå här i talarstolen och säga att det *är* så eftersom jag inte är säker på detta. Jag föredrar att gå tillbaka och granska den här saken och återkomma till Bengt-Ola Rytter i annat sammanhang med det säkra svaret på frågan.

Sedan vill jag säga något till Birgitta Hambraeus om informationskampanjen, informationsinsatsen. Det är naturligtvis en grannliga uppgift att så långt möjligt vara objektiv i det här sammanhanget. Det måste vara strävan. Uppgiften är helt enkelt att upplysa i första hand enskilda konsumenter och mindre företag om den praktiska innebörden av att det etableras en ny stor valuta i vår närhet som inte gäller i Sverige, alltså i en situation där den svenska kronan finns kvar. Det finns speciella hante-

ringsproblem som en hel del människor behöver lära sig mer om. Det är det vi skall använda pengarna till.

En annan sak är att göra en bedömning av hur lång tid detta varar. Är det så att Sverige eventuellt går in i valutaunionen i framtiden är det ju en fråga för politiskt beslutsfattande. Enligt regeringens uppfattning skall detta avgöras av svenska folket i val eller folkomröstning. Hur lång en period dessförinnan kan vara är omöjligt att uttala sig om.

Själva poängen med informationskampanjen är dock att just upplysa om förhållandena i ett läge där Sverige står utanför valutaunionen. Det gäller att hantera euron trots att det är en främmande valuta. Det är det som uppgiften går ut på.

Anf. 30 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Herr talman! Det är säkert en viktig sektor för information. Men om jag har uppfattat konstitutionsutskottets skrivningar rätt, skrivningarna i vårpropositionen, så skall det också kunna bedrivas opinionsbildande verksamhet eller information omkring EMU-projektet eftersom det fortfarande är många politiska beslut som skall fattas i ämnet innan vi är färdiga med den här frågan.

Anf. 31 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag har inte tagit del av konstitutionsutskottets skrivningar. Däremot kan jag försäkra att det är regeringens bestämda avsikt att pengarna skall användas för strikt saklig information och ingenting annat. Opinionsbildande verksamhet skall inte bedrivas med skattebetalarnas medel. Det är förvisso en viktig verksamhet. Men den måste finansieras genom att partier, organisationer och andra intressenter står för kostnaderna.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1997/98:250 om Unescos kulturkonferens

Anf. 32 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Ewa Larsson har mot bakgrund av den nyligen avslutade Unescokonferensen om kultur och utveckling frågat mig om jag avser att verka för att Unescos målsättning enligt det till konferensen föreslagna handlingsprogrammet om att avsätta minst 1 % av BNP till nationella kultursatsningar följs i Sverige.

Ewa Larsson har vidare frågat mig på vilket sätt jag avser att följa Unescos rekommendation om enprocentsmålet.

Slutligen har hon frågat mig om jag avser att verka för att ekonomiska förstärkningar till konstnärer föreslås i tilläggsbudgeten.

I likhet med Ewa Larsson är jag mycket glad över det förtroende som visades Sverige när vi fick arrangera Unescokonferensen om kultur och utveckling. Konferensen slog mycket väl ut, reaktionerna från tillresta delegater har till stor del varit positiva, och många stimulerande seminarier och samtal har ägt rum.

Prot. 1997/98:101
5 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Som framgår av den handlingsplan som antogs av konferensen rekommenderas medlemsstaterna att "sträva efter att bibehålla eller öka de nationella investeringarna i kulturell utveckling och att, där så bedöms lämpligt, avdela en viss procent av regeringens budget till detta ändamål, i överensstämmelse med övergripande utvecklingsmål, prioriteringar och planer". Någon låsning vid ett specifikt procenttal eller till bruttonationalprodukten finns således inte.

För svenskt vidkommande är det dock viktigt att fortsätta att upprätthålla en hög ambitionsnivå i kulturpolitiken. Totalt har också medlen till kulturområdet ökat med cirka en halv miljard kronor under innevarande mandatperiod från 4,18 miljarder kronor budgetåret 1994/95 till 4,68 miljarder kronor budgetåret 1997. Till detta kan läggas de medel som fördelas till studieförbunden inom folkbildningens område om ca 1,14 miljarder kronor. Sammantaget överstiger satsningarna 1 % av den totala statsbudgeten.

När det gäller de ekonomiska förstärkningarna till konstnärerna aviserar regeringen i en särskild proposition om konstnärernas villkor att den återkommer i budgetpropositionen med förslag om öknings av konstnärsstödet och medel till nya stödformer. Satsningarna inom konstnärsområdet har ökat med ca 32 miljoner kronor år 1997, och ytterligare 34 miljoner kronor kommer att föreslås i budgetpropositionen för år 1999, sammanlagt alltså nästan 66 miljoner kronor till åtgärder för att permanent förbättra villkoren för konstnärerna. Därutöver kommer 35 miljoner kronor att fördelas till tidsbegränsade insatser för bl.a. försöksverksamheter inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. I propositionen om litteraturen och läsandet föreslås dessutom ökade satsningar på totalt 30 miljoner kronor utöver de miljoner som anslogs i den kulturpolitiska proposition som antogs av riksdagen i december 1996.

Utöver de reformpengar som kommer att föreslås i höstens budgetproposition kan ytterligare 50–60 miljoner kronor komma konstnärer till del om riksdagen beslutar i enlighet med den proposition om kassettersättning som nyligen har lämnats till riksdagen.

Anf. 33 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Jag tror att grundinställningen hos oss är densamma. Vi vill båda ha så mycket pengar till kultur som möjligt – om man nu tycker att vi skall ha nationella satsningar på kultur, och det tycker jag. Det har jag förstått att också kulturministern vill ha i och med att ministern här talar om alla nya satsningar, och det är bra. Det finns partier som vill minska anslagen till kultur.

Det är självklart att vi från Miljöpartiet ser positivt på de satsningarna. Men det kan inte vara någon nackdel att man i de här sammanhangen, när alla talar så välvilligt om kultur, också tittar på vad det är vi ger i kronor och ören. Det är inte så mycket. Det krävs så litet pengar för att åstadkomma så mycket. Därför blir varje tillskott av stor betydelse.

Jag tycker att vi nu kan använda Unescokonferensen som en draghjälp för att få ännu mer pengar till kultur. Det är helt rätt att man inte säger att det skall vara specifikt 1 % av BNP. Men man säger att man vill avdela en viss procent av regeringens budget. En viss procent kan knappast vara mindre än 1 %. Man säger inte att det är en del av 1 %, utan man säger en

viss procent. För mig blir det 1 % eller mer. Sedan beror det på hur man definierar det.

Det är egentligen den debatten som jag vill ha. Vad är det vi menar att de nationella pengarna skall gå till när det gäller kultur, och skall vi räkna in det som kommunerna satsar? Jag har försökt att räkna på det, och det är banne mig inte så lätt. Om vi räknar bort folkbildningen och räknar den som bildning och inte som kultur, och vi räknar bort idrotten och vad kommunerna ger till idrottsanläggningar, fattas det enligt mitt sätt att räkna 5–6 miljarder. Det kanske fattas mer om man gör en ännu snävare tolkning när det gäller kommunernas anslag.

Det är detta som jag tycker att vi bör diskutera. Vad är det egentligen som vi vill satsa mer på? Vi har där de aktiva konstnärerna inom bildområdet. De har det mest uselt av alla konstnärsgupper. Det har vi sett i en av de utredningar som ligger till underlag för en av de propositioner som riksdagen har tagit ställning till.

I stället för att satsa på dem tar regeringen i tilläggsbudgeten nu till våren 1 miljon av Konstrådets pengar för att ge till administrativa insatser för nordiskt informationsarbete och för Kulturrådets möjligheter att göra utvärderingar. Detta gäller den grupp som har det svårast. Kan man inte fördela pengarna till de aktiva konstnärerna, eller vad är problemet? Jag vill se en utvärdering som visar varför Konstrådet inte kan fördela dessa pengar, om det nu finns 1 miljon över.

Sedan hade jag också förväntat mig att man tittat litet mer på Riksanstikvarieämbetet förslag till regionala satsningar över hela landet när det gäller hantverk, dvs. stöd till icke-statliga kulturlokaler. Det är någonting som verkligen skulle gynna sysselsättningen och småföretagandet i hela landet. Jag kan inte se några förslag om det i tilläggsbudgeten. Tvärtom minskar regeringen under den här perioden successivt pengarna till de icke-statliga kulturlokalerna. Jag undrar litet grand över det. Jag skulle gott och väl kunna sätta sprätt på 1 miljard av Arbetsmarknadsdepartementets 50 miljarder.

Anf. 34 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Ewa Larsson har alldeles rätt i att det finns partier i riksdagen som vill göra kraftiga neddragningar av den statliga kulturbudgeten. Vi har under den här valperioden – förutsatt att riksdagen nu godtar de förslag som ligger om konstnärernas villkor och litteraturen och läsandet – gett ett tillskott på en halv miljard kronor.

Det är väldigt mycket pengar om man översätter det i procent. Det är mycket pengar jämfört med vad en del andra departement har haft att röra sig med. De har tvärtom fått vidkännas kraftiga neddragningar. Det är också en väldigt kraftig påspädning med tanke på att t.ex. Moderata samlingspartiet föreslår neddragningar av kulturbudgeten på cirka en halv miljard. Det är naturligtvis ett uttryck för den kultursyn man har.

Det finns mycket kvar att göra på kulturområdet. Det behövs mer pengar, eftersom de konstnärliga ambitionerna inte blir lägre, särskilt inte i ett land där vi trots motgångar ibland har lyckats få i gång ett väldigt rikt kulturliv i hela landet.

Man kan inte räkna kulturbudgeten riktigt så snävt att man bara tittar på de pengar som finns inom Kulturdepartementets område eller inom utgiftsområde 17. Ungefär hälften av folkbildningspengarna går direkt till

Prot. 1997/98:101

5 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

kulturverksamhet och estetiska verksamheter. Det är viktigt att de finns med. Om man skall vara rättvis bör man också ta in de konstnärliga högskolorna och andra kulturmedel som ligger inom Utbildningsdepartementets område.

Man bör också ta in de designsatsningar, de informationstekniksatsningar med kulturbestämmelse som föreslås inom Näringsdepartementets område, de betydande kultursatsningar som ligger inom Arbetsmarknadsdepartementets område och de kultursatsningar som vi har fått Inrikesdepartementet och UD att ställa upp med och satsa på.

Om man räknar på det viset handlar det sammantaget om vida mer än den dryga procent jag talade om i min inledning. Det handlar hela tiden om hur vitt eller snävt kulturbegrepp man har. Jag tycker att det är viktigt att få andra departement att avstå pengar till kultursatsningar. Det visar också på en samsyn när det gäller kulturens roll. Den är viktig, och den är ingen lyx man beviljar sig i goda tider. Den är en absolut nödvändighet för demokratin och för ett samhälles inre liv – särskilt när det är svårt i övrigt.

Anf. 35 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Kulturen genomströmmar i princip allt vi har som mänskliga livsförutsättningar runt omkring oss. Men vi har ändå ett kulturdepartement, och då måste man göra en snävare tolkning. Jag håller med om att vi skall omfördela medel. Jag hade hoppats att vi skulle kunna omfördela mer av de arbetsmarknadspolitiska medlen än vad som nu varit möjligt. Jag hoppas att det blir möjligt med framtida regeringar.

Det känns svårt att diskutera satsningar som ännu inte gjorts. Jag ser bara viljeinriktningar, precis sådana som vi andra partier talar om inför valet. Faktum är dock att det är en annan regering som kommer att genomföra budgeten för 1999. Men vi delar viljeinriktningar, och från Miljöpartiets sida gör vi gärna allt vi kan för att försöka påverka så att fler kronor och ören verkligen går till kultur.

Man kan säga att skolan är vår viktigaste kulturinstitution – det säger i alla fall vi i Miljöpartiet och numer också kulturutskottet. Skall vi då räkna in skolans budget i kulturbudgeten? Nej, det skall vi inte göra. Vi måste hela tiden hålla på definitionerna. Jag menar att det fattas 5–6 miljarder, och de måste omfördelas på något sätt.

Vi vet att Riksantikvarieämbetet har ett färdigt program för hur man över hela Sverige skulle kunna satsa på hantverk vid upprustning av gammalt kulturarv, gemensamt men internationellt. Naturligtvis skulle det ske i samarbete med kommunerna. Här finns jättemycket att hämta in, eftersom detta också skulle gynna småföretagandet på varje liten ort. Jag hoppas att man kan skjuta till pengar från arbetsmarknadsområdets 50 miljarder. 1 miljard tror jag som sagt att man skulle kunna göra av med på detta. Riksantikvarieämbetet har räknat på 700 miljoner. Kan vi se fram emot en fortsatt sådan diskussion där vi når det gemensamma målet, fler kronor och ören till kulturen?

Anf. 36 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag vill först säga till Ewa Larsson att de förslag jag talat om nu skall beslutas av vårriksdagen. Det är ingenting som ligger långt i

en framtid där man inte vet hur resultatet kommer att bli. De pengar jag talar om, den halva miljard som kultursektorn fått i tillskott bara på kulturbudgeten, ligger alltså inte på andra sidan valet, utan det är pengar som riksdagen skall besluta om nu. Andra departement har inte kunnat se en så positiv utveckling för sina budgetar.

Det talas om mer pengar till budgeten, fler kronor och ören. En halv miljard blev det i reformlyft under den här valperioden. Med en socialdemokratisk kulturpolitik även efter valet kommer det att handla om en fortsatt stor satsning på kulturen. Med vår breda syn på vad kultur faktiskt är blir ju kulturen en så viktig del just av demokratin. Samtidigt kan man ibland känna en viss otillfredsställelse över att så mycket av kulturpolitiken handlar om pengar och inte om innehåll. Men det är klart att bra kultur också kostar pengar.

Anf. 37 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Slutligen vill jag säga att jag hoppas att vi kan komma ifrån diskussionen att konst blir bättre om kulturarbetarna svälter. Det har funnits en gammal tradition som inneburit att ju mer eländigt konstnärerna har det, ju risigare, kallare och dragigare arbetslokalerna är och ju mer konstnärerna svälter, desto kreativare blir de. Det finns fortfarande de som tror att det är så, men jag hoppas att vi här i riksdagen har kommit förbi den diskussionen och kan se hur konstnärskollektivet har det.

Vi har nu fått fin statistik som underlag för propositionen, men jag saknar den viktigaste propositionen, nämligen de generella stöden till kulturarbetarna. Jag hoppas att vi kan återkomma till det efter valet. Om det blir just vi två som debatterar det eller inte må vara osagt. Men den viktigaste frågan är egentligen denna, att se över de generella stöden.

När det nu äntligen kommer en kassettersättning hade jag hoppats att den skulle omfatta en större volym kronor och ören än vad den nu gör. Jag hade också hoppats att vi redan nu kunnat få en filmfond för filmare som kan sälja sin produktion till andra kanaler än *public service*. Det finns alltså mycket mer att önska i den här budgeten, men jag är glad över det som har åstadkommits.

Anf. 38 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Socialdemokratins uppfattning har självfallet aldrig varit att bra konstnärer är svältande konstnärer. I 1994 års valrörelse gick vi också ut med väldigt tydliga löften om konstnärernas villkor. Om riksdagen nu i vår antar de förslag vi lägger fram på detta område har vi också uppfyllt dessa löften.

I vår kulturpolitik under den här valperioden har vi mycket tydligt prioriterat två saker. Det ena har varit litteraturen och läsandet, biblioteken. Där ligger kulturens kärna. Det andra har varit konstnärernas villkor. De har fått en mycket ordentlig påspädning av selektiva, individuella stöd men också av generella åtgärder. Hela den konstnärspolitiska propositionen som nu ligger på riksdagens bord handlar om att se till att öka efterfrågan på konstnärliga verk och konstnärers arbete, så att de skall kunna leva bättre på det de faktiskt gör. Detta är en viktig del av de generella insatserna för konstnärerna.

Jag kan glädja Ewa Larsson med att en filmfond kommer att existera redan från den 1 juli, förutsatt att riksdagen accepterar regeringens förslag även på denna punkt. 75 miljoner kronor är ett permanent tillskott, en kvalitetsfond för *public service*-televisionen. En stor andel av dessa pengar skall läggas på fria producenter och fria filmare. De pengarna finns redan tillgängliga. Sedan skall vi självfallet fortsätta att bereda frågan om en TV-kvalitetsfond, som rör också de kommersiella kanalerna. Men i allmänhetens intresse måste naturligtvis huvudfrågan vara att i första hand värna om *public service*. Sedan återkommer vi till de mycket goda förslag som finns även när det gäller kommersiell television.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1997/98:257 om SVT:s *public service*-uppdrag

Anf. 39 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jan Backman har frågat mig om jag avser ta något initiativ för att precisera innebörden av Sveriges Televisions *public service*-uppdrag. Interpellationen har föranletts av att Sveriges Television i sin *public service*-uppföljning redovisar såväl de mål och riktlinjer som statsmakterna beslutat om som företagets egna mål. Jan Backman ifrågasätter om de interna målformuleringar avseende publikmål som Sveriges Televisions styrelse fastställt är förenliga med de av regeringen utfärdade tillståndsvillkoren.

Socialdemokraterna, liksom de flesta andra riksdagspartier, anser att en radio och TV i allmänhetens tjänst skall vara en oberoende radio och TV med ett brett uppdrag att tillgodose hela befolkningen med ett mångsidigt utbud av hög kvalitet. Allmänheten har rätt att få del av en icke-kommersiell TV som finns till för publikens skull, och inte annonsörernas.

Det enda parti som har en klart avvikande uppfattning är Moderaterna, som helst vill se en liten statstelevision med ett smalt programutbud – åtminstone om man utgår från de motioner som partiet har presenterat i denna riksdag.

En radio och TV i allmänhetens tjänst skall stå fri från olika makthavare, såväl regering och riksdag som de stora organisationerna och privata intressen. Staten har följaktligen valt att formulera uppdraget till *public service*-företagen i relativt allmänna termer.

Sveriges Televisions styrelse och ledning ansvarar således självständigt för att verksamheten planeras, genomförs och utvecklas i enlighet med fastlagda tillstånds- och anslagsvillkor. Det innebär bl.a. att man skall hitta en balans mellan de olika önskemål som företaget i sin roll av allmän television skall söka uppfylla. Granskningsnämnden för radio och TV har sedan till uppgift att i efterhand granska om programföretagen utövar sin sändningsrätt i enlighet med de bestämmelser som finns i radio- och TV-lagen och tillståndsvillkoren.

Det är alltså en uppgift för Sveriges Televisions ledning och styrelse att tolka och omsätta uppdraget i handling samt att bestämma vilka meto-

der de anser lämpliga för att styra sin verksamhet. Regering och riksdag har inte satt upp något exakt publikmål för Sveriges Televisions sändningar. Publikmålen, liksom övriga interna mål och styrmedel, är således något som Sveriges Television självständigt beslutat om. Detta framgår också av den *public service*-redovisning som Sveriges Television nu har presenterat. Där sägs bl.a. att redovisningen "utgår från tillståndsvillkoren, anslagsvillkoren och Sveriges Televisions eget mål- och visionsdokument."

I propositionen *En radio och TV i allmänhetens tjänst 1997–2001* sägs att "konkurrensen om lyssnar- och tittarsiffror riskerar att leda till att *public service*-företagens programutbud förtygligas. Höga lyssnar- och tittarsiffror får därför inte vara styrande för *public service*-företagens programplanering."

Jag utgår därför från att Sveriges Televisions 50-procentsmål är ett uttryck för en omsorg om helheten – att varje program utformas och placeras på bästa sätt för att nå en så stor del som möjligt av den publik som kan förväntas vara intresserad av programmet.

I god tid inför nästa tillståndsperiod kommer en sedvanlig genomlysning av *public service*-uppdraget att göras. I Sverige har vi traditionellt eftersträvat en bred parlamentarisk förankring av detta arbete. Så kommer att ske även nästa gång. I detta sammanhang kommer naturligtvis de erfarenheter som har gjorts under den nuvarande tillståndsperioden att beaktas. De *public service*-uppföljningar som programföretagen är ålagda att redovisa varje år under tillståndsperioden är delar av underlaget för ett sådant arbete.

Anf. 40 JAN BACKMAN (m):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret på frågan om *public service*-uppdragets innebörd. Jag fäster mig naturligtvis i första hand vid den öppning jag tycker mig höra i svarets senare del, efter de sedvanliga inledande fraserna om "ett brett uppdrag" och "tillgodose hela befolkningen".

Jag utgår ifrån att det är med instämmande som kulturministern citerar ur propositionen 1995/96:161 att "Höga lyssnar- och tittarsiffror får därför inte vara styrande för *public service*-företagens programplanering."

Eller är det så som kulturministern svarar på frågan om ifall SVT skall ha ett publikmål i Dagens Nyheter den 9 april i år? Jag citerar:

"Jag tror att det är svårt att alltför statistiskt utgå från ett publikmål."

Möjligen är det korrekturläsaren som ser det som en statistisk fråga, medan ministern kanske avsåg statisk. Huvudsaken är att tveksamheten kommer till uttryck även där. Att då i nästa mening i svaret utgå från att SVT:s 50-procentsmål är ett uttryck för en omsorg om helheten är minst sagt själv motsägande. Det är inte heller helt klart om kulturministern avser publikmålet, dvs. det som SVT definierar som att dess kanaler skall ha minst hälften av tittartiden en genomsnittlig dag eller om hon avser räckviddsmålet, dvs. att mer än hälften av dem som ser på TV en genomsnittlig dag skall ha sett på SVT.

Enligt de gällande tillståndsvillkoren skall, som kulturministern redan påpekat, SVT årligen lämna en uppföljning av hur *public service*-uppdraget uppfyllts till Kulturdepartementet och Granskningsnämnden. Uppföljningen för 1997 lämnades för någon månad sedan. Av den fram-

**Fel! Okänt
växelargument.**

går att av de två publikmålen uppfylldes det ena; av dem som en genomsnittlig dag såg på TV såg 79 % någonting på SVT. Av den tid som ägnades åt TV lades bara 48 % på SVT.

Låt mig ställa en uppföljande fråga. Tror kulturministern att detta kan komma att innebära att SVT under resten av tillståndspanen sneglar mer på det missade 50-procentsmålet än på de tillståndsvillkor som talar om "skiftande behov och intressen hos landets befolkning" eller "även mindre gruppers intressen skall i görlig mån tillgodoses"?

Herr talman! Kulturministern försöker skapa ett intryck av att Moderaterna står isolerade bland riksdagspartierna i sin kritik av SVT:s sätt att leva upp till sin *public service*-roll. I varje fall när det gäller frågan om de kvantitativa målen är detta påstående felaktigt.

I samma DN-artikel som jag just citerat ur står det:

"Alla riksdagspartier utom Kristdemokraterna avvisar Sveriges Televisions så kallade 50-procentsmål".

Det visar att det faktiskt finns en stor samsyn på den här punkten.

Kulturministern deltog nyligen i presentationen av en rapport som Kulturarbetarnas socialdemokratiska förening tagit fram och som innehåller en granskning av den moderata kulturpolitiken jämfört med den socialdemokratiska. Här har även mediepolitiken fått ett avsnitt. Där sägs att Moderaterna vill smälta av uppdraget för *public service*. Det är bara delvis en riktig beskrivning. Det är egentligen inte uppdraget vi vill inskränka. I stället vill vi betona andra delar än vad SVT:s ledning, för närvarande uppenbarligen med regeringens goda minne, valt att göra.

Varför skall SVT lägga stora resurser på t.ex. populärmusik, lättare underhållning, TV-serier eller långfilmer när bara 26, 25, 22 respektive 16 % av tittarna enligt SVT:s egen uppföljning anser att SVT är bästa TV-företag inom dessa områden? Är det då inte bättre att kraftsamla när det gäller kulturprogram, teater, opera, konsert, samhällsprogram, barnprogram, dokumentärer, nyheter eller naturprogram där mellan 87 och 60 % av tittarna enligt samma undersökning tycker att SVT är bästa TV-företag?

Anf. 41 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Till att börja med uppfattar jag inte de skrivningar som Sveriges Television själv har gjort i *public service*-uppföljningen som att företaget i praktiken ägnar sig åt att statistiskt och slaviskt följa något 50-procentsmål. Jag uppfattar att det är just helheten som beskrivs, med räckviddsmålet och med att andelen av den samlade tiden för TV-tittande som läggs på Sveriges Television skall vara minst hälften.

Men jag säger återigen att om det skulle vara på det viset skall staten självfallet ta upp detta när det är dags för en ny tillståndspanen för Sveriges Television. Jag uppfattar det dock som sagt var inte på det viset.

Jan Backman redovisar ett svar i en artikel i Dagens Nyheter. Det var inte bara så att man på korrekturet inte klarade av detta, de kunde inte heller skilja på "statiskt" och "statistiskt". Jag tycker inte att man statistiskt skall följa något uppsatt publikmål. Motiven finns tydligt angivna i propositionen.

Dessutom utvecklade jag mitt resonemang, och det fick tyvärr inte plats i Dagens Nyheter. Jag redovisade att jag uppfattar att en hel del av debatten om 50-procentsmålet och *public service*-televisionens roll egent-

ligen är en diskussion om att nå fram till just den *public service* som Jan Backman redogjorde för här, med ett mycket avsmalnat uppdrag. Det är en *public service* som licensbetalarna inte skulle finna vara så intressant att man kunde ha kvar licenssystemet, utan man måste backa in i en styrd statstelevision, vilket också är den slutsats Moderaterna har dragit i sina motioner. Det handlar om en smal *public service*, om att sälja ut en TV-kanal och två radiokanaler och samtidigt överge licensfinansieringen. Denna typ av *public service* har man ett mycket svagt stöd för i riksdagen.

Bakom diskussionen om 50-procentsmålet döljer sig denna moderata idé, vilket jag också redogjorde för i Dagens Nyheter, som dock inte valde att vidarebefordra dessa ståndpunkter.

Anf. 42 JAN BACKMAN (m):

Herr talman! Jag tror inte att vi på alla punkter står så isolerade. Jag har inför den här debatten än en gång läst igenom boken *Public service i praktiken*, som Sveriges Radios förlag gav ut 1997. Där har ett antal författare gett många intressanta synpunkter på *public service*-begreppet.

Niklas Krantz, som är en duktig medarbetare på Rapport och nu arbetar med utvecklingen av nyhetsdatasystemen inom Sveriges Television, pläderar för att ersätta TV-avgiften med en medielicens, som uttaxeras via skattsedeln. Det är ungefär samma idé som vi i någon motion har sagt bör genomföras på sikt.

Jörgen Cederberg citerar i boken Hans Furuhausen, som i debattboken *Från folkbildning till tingeltangel* 1994 anser att "i allmänhetens tjänst" är ett olyckligt försök till översättning av *public service*. "I allmänhetens tjänst" kan nämligen tolkas som "i publikens tjänst", vilket i sin tur kan läggas till grund för påståendet att Sveriges Radio och Sveriges Television har sitt uppdrag från "publiken" – alltså skall man ge publiken vad den vill ha.

Jag kan inte säga att jag bara har hittat argument för min egen uppfattning. Leif Aldal för t.ex. fram ungefär samma uppfattning som kulturministern. Han skriver "utan bred underhållning ingen *public service*". Hans tanke är att folk skulle sluta betala TV-avgift om inte SVT:s utbud uppfattades som heltäckande. Då är frågan om man ökar beredvilligheten att betala TV-avgift genom att producera program som bara en minoritet av tittarna tycker att man är bra på – jag hänvisar då till de 16 % när det gäller långfilmer och 22 % när det gäller TV-serier som SVT:s uppföljning pekar på.

Av betydelse för den här diskussionen är att Leif Aldal pekar på publikmålet som ett av de sex hoten mot SVT. Jag refererar ett längre avsnitt från s. 32 och 33 i boken:

I England hade BBC ett liknande publikmål. När man insåg att målet låg för högt – ungefär som Sveriges Television nu har gjort när man har upptäckt att man har 48 % i stället för de 50 % man har som mål – valde man att inte sänka ribban utan avskaffade procentmålet. Som i så många andra fall borde BBC vara ett föredöme för andra *public service*-bolag också i det här fallet. BBC tog initiativet och gick på offensiven. Frankt förklarade man att *public service*-televisionen är unik och helt olik den kommersiella industritelevisionen. Man avvisade konkurrensen med

resonemanget att *public service*-TV handlar om att producera och sända kvalitetsprogram.

Längre fram i texten står det: Man avvisade tittarsiffror som enda instrument för bedömning av ett programs framgång och krävde att BBC:s programutbud skulle värderas efter en annan, kvalitetsinriktad måttstock.

Texten fortsätter längre fram: Man slog fast att man inte spelar på samma plan, inte ens i samma spel, som de andra, och man lyckades få acceptans för det i debatten. I sak förändrade det inte speciellt mycket av t.ex. programutbudet, men det lättade på trycket internt. Desperationen och oron kring tittarsifferexercisen minskade, man fick ro att planera litet mer långsiktigt, och de värsta avarterna försvann från programmen.

Då vill jag bara avslutningsvis fråga: Tror kulturministern att samma effekt skulle kunna förväntas om SVT övergav sina publikmål? Kan kulturministern tänka sig att inför nästa tillståndsperiod verka för att SVT:s styrelse omarbetar sitt visionsdokument från 1993, så att publikmålen utgår?

Anf. 43 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag håller helt med Hatte Furuhausen om att vi inte skall ha någon tingeltangeltelevision. Det finns mycket man kan kritisera *public service* för när det gäller tablåläggning eller innehåll, men det är inte en kulturministers uppgift att göra det, utan det finns många andra som klarar av det betydligt bättre.

Jag har ändå väldigt svårt att tro att det bakom Hatte Furuhausens eller Leif Aldals resonemang skulle rymmas den önskan som kommer till uttryck i moderaternas motion om *public service*. Man skriver i motionen: Genom att det offentliga koncentrerar sin verksamhet till kvalitet i stället för kvantitet och dominans skapas det ett utrymme för privatisering av en nationell TV-kanal och två nationella radiokanaler. Jag tror inte att deras ambition att slippa fixeringen – om det nu finns en sådan – vid ett publikmål skall leda fram till en utförsäljning av *public service*.

Jag kan naturligtvis upprepa det som står i propositionen 1995/96:161, som är regeringens mening och som också riksdagen har ställt sig bakom. Regeringen skriver där att även om de kommersiella radio- och TV-företagen har bidragit till att människors valmöjligheter har ökat, särskilt inom vissa programgenrer, har inte *public service*-företagens ansvar försvunnit, vare sig för någon viss publikgrupp eller för en viss sorts program. Texten i propositionen fortsätter sedan: Konkurrenten om lyssnar- och tittarsiffror riskerar att leda till att *public service*-företagens programutbud förytligas. Höga lyssnar- och tittarsiffror får därför inte vara styrande för *public service*-företagens programplanering. Skulle *public service* visa sig inte klara detta, dvs. inte se till helheten utan fastna i sifferexercisen, kommer det självfallet att påverka nästa tillståndsperiod.

Jag vill dock återigen lyfta fram det faktum att bakom den moderata diskussionen om 50-procentsmålet döljer sig något helt annat än den diskussion som förs t.ex. bland mediefolk och mediedebattörer, nämligen en önskan att göra *public service* till en smal statstelevision, där man säljer ut övriga delar av *public service*. Jag kommer med alla medel som står mig till buds att kämpa för att förhindra detta. Jag kommer då också att ta stöd t.ex. av SVT:s nuvarande VD Sam Nilsson, f.d. partisekrete-

rare i Moderaterna. Han förklarade för några veckor sedan vid ett seminarium i Åre följande: Jag tvingas konstatera att moderaterna vill riva sönder *public service* som institution. Den som vill ha en bra TV i allmänhetens tjänst kan inte rösta på moderaterna i höstens val. Så tolkar Sam Nilsson moderaternas inlägg i denna sak.

Prot. 1997/98:101

5 maj

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 44 JAN BACKMAN (m):

Herr talman! Det är rätt – angrepp är bästa försvar. Däremot fick jag inte något svar på min fråga om publikmålens betydelse för kvaliteten på SVT:s program.

Vår tanke med utförsäljningen är att det handlar om att åstadkomma en kvalitetshöjning på de program som finns kvar inom både radio och TV. Leif Aldal pläderar i boken väldigt eftertryckligt för att det måste finnas just två *public service*-kanaler. I ett litet längre tidsperspektiv kan man ju undra om en eller två kanaler kan vara särskilt avgörande i en TV-värld med både 40 och 60 konkurrenter på ett kabel-TV-system och hundratals konkurrenter i ett satellitburet digital-TV-system. Jag tror därför att vi bör vänta med den frågan några år, tills vi ser vart tekniken har tagit vägen.

Under tiden hoppas jag att kulturministern ändå ger en signal om att publikmål uttryckta i tittarsiffror och procent inte är det som i första hand för SVT:s och *public service*-televisionens kvalitetsarbete framåt.

Anf. 45 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag tycker nog att jag har svarat på Jan Backmans frågor. Skulle det vara så, vilket jag inte har några tydliga bevis för, att *public service* inte ser till helheten utan statistiskt använder sig av publikmålen när det gäller enskilda program, kommer det naturligtvis, oberoende av vilken regering som sitter, att få konsekvenser när det är dags för nästa tillståndperiod. Jag delar emellertid inte Jan Backmans uppfattning i den här frågan.

När det gäller synen på *public service* och när det gäller synen på medier tror jag att man kan säga att det finns en mycket stor skillnad mellan den moderata synen och den socialdemokratiska. De övriga partierna står, med vissa nyansskillnader, betydligt närmare den socialdemokratiska än den moderata. Det är ni som mäter er ur den gemensamma synen.

Det är inte regeringen som fattar beslut om procentsatser och mål för *public service*-verksamheten, utan det är riksdagen. Genom detta är riksdagen i hög grad inblandad i de mål som gäller i dag.

Våra meningar är diametralt motsatta i denna fråga. Diskussionen kommer därför säkert att fortsätta.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen meddelade att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarernas ledamöter:

Rapport till rådet och Europaparlamentet om harmoniseringskrav om gemensamma regler för den inre marknaden för el *KOM (98) 167*

Förslag till rådsbeslut om avtal om ömsesidigt erkännande (s.k. MRA-avtal) i samband med bedömning av överensstämmelse mellan Amerikas förenta stater och Europeiska gemenskapen *KOM (98) 180*

Förslag till rådsbeslut om avtal om ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse, intyg och märkning mellan Australien och Europeiska gemenskapen och mellan Nya Zeeland och Europeiska gemenskapen *KOM (98) 179*

Kommissionens meddelande om uppföljning av grönboken om affärskommunikation på den inre marknaden *KOM (98) 121*

Förslag till rådets direktiv om minimistandarder för skydd av värphöns i olika uppfödningssystem *KOM (98) 135*

Förslag till rådets beslut om nödåtgärder vad beträffar skydd mot bovin spongiform encefalopati *KOM (98) 161*

Kommissionens meddelande om offentlig upphandling inom Europeiska unionen *KOM (98) 143*

Förslag till rådets förordning om Agenda 2000 – reformpaketet *KOM (98) 182*

11 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

1997/98:Sk39–Sk42 till skatteutskottet

1997/98:So41–So52 till socialutskottet

1997/98:Fi17–Fi61 till finansutskottet

1997/98:Sf35–Sf40 till socialförsäkringsutskottet

1997/98:Fi62–Fi68 till finansutskottet

12 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1997/98:KU28 och KU32

Justitieutskottets betänkande 1997/98:JuU19

Utrikesutskottets betänkande 1997/98:UU10

Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU28

Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU11

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1997/98:AU11 och AU13

13 § Bordläggning

Prot. 1997/98:101
5 maj

Anmälades och bordlades

Förslag

1997/98:RR10 Riksdagens revisorers förslag angående offentlig upp-
handling

***Fel! Okänt
växelargument.***

Trafikutskottets betänkande

1997/98:TU5 Finansiering av vissa trafikanläggningar i Stockholms
län m.m.

14 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

*Fel! Okänt
växelargument.*

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Svar på interpellation 1997/98:296 om inkomstskillnader- na.....	3
Anf. 1 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	3
Anf. 2 GUDRUN SCHYMAN (v)	4
Anf. 3 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	5
Anf. 4 GUDRUN SCHYMAN (v)	6
Anf. 5 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	7
Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v)	8
Anf. 7 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	8
5 § Svar på interpellation 1997/98:253 om internationella kasinon.....	9
Anf. 8 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	9
Anf. 9 STEN ANDERSSON (m)	10
Anf. 10 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	11
Anf. 11 STEN ANDERSSON (m)	11
Anf. 12 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	12
Anf. 13 STEN ANDERSSON (m)	12
Anf. 14 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	13
6 § Svar på interpellation 1997/98:266 om Hyundai	13
Anf. 15 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	13
Anf. 16 PER WESTERBERG (m)	14
Anf. 17 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	15
Anf. 18 PER WESTERBERG (m)	16
Anf. 19 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	16
Anf. 20 PER WESTERBERG (m)	17
Anf. 21 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	18
7 § Svar på interpellation 1997/98:268 om statskassan och EMU.....	18
Anf. 22 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	18
Anf. 23 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	20
Anf. 24 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	21
Anf. 25 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	21
Anf. 26 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	23
Anf. 27 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	23
Anf. 28 BIRGITTA HAMBRAEUS (c).....	24
Anf. 29 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	24
Anf. 30 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	25
Anf. 31 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	25
8 § Svar på interpellation 1997/98:250 om Unescos kulturkon- ferens.....	25
Anf. 32 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	25
Anf. 33 EWA LARSSON (mp).....	26

Anf. 34	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	27	Prot. 1997/98:101
Anf. 35	EWA LARSSON (mp)	28	5 maj
Anf. 36	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	28	
Anf. 37	EWA LARSSON (mp)	29	
Anf. 38	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	29	
9 §	Svar på interpellation 1997/98:257 om SVT:s <i>public ser-</i>		
	<i>vice-uppdrag</i>	30	
Anf. 39	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	30	
Anf. 40	JAN BACKMAN (m)	31	
Anf. 41	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	32	
Anf. 42	JAN BACKMAN (m)	33	
Anf. 43	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	34	
Anf. 44	JAN BACKMAN (m)	35	
Anf. 45	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	35	
10 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag		
	från Europeiska kommissionen	36	
11 §	Hänvisning av ärenden till utskott	36	
12 §	Förnyad bordläggning	36	
13 §	Bordläggning	37	
14 §	Kammaren åtskildes kl. 16.11	37	

